

СД 8 г. VIII
Сп. м. 179

МИНИСТЕРСТВО НА ОТБРАНАТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Рег. No Есл-/4-15/09.02.2004 г.
Екз. No 1

~~За служебно ползване!~~
~~09.02.2004 г.~~
~~Чл.34, ал.1, т.4~~
~~Чл.28, ал.3~~
20.01.2014 г.
Чл.50, ал.2, т.1 от ППЗЗКИ
Директор на дирекция
"Операции и подготовка"
бр. генерал Стефан Петров

ДОКЛАД

НА КОМИСИЯТА ЗА ИЗЯСНЯВАНЕ НА ИНЦИДЕНТА С
БЪЛГАРСКИЯ ПЕХОТЕН БАТАЛЬОН ОТ СЪСТАВА НА
МНОГОНАЦИОНАЛНАТА БРИГАДА В ИРАК НА 27.12.2003 Г.

180

~~За служебно ползване!~~

ЦЕЛИ НА ДОКЛАДА:

1. АНАЛИЗ НА ПЛАНИРАНЕТО, ОРГАНИЗАЦИЯТА И КОНТРОЛА НА ПРЕДВАРИТЕЛНАТА ПОДГОТОВКА НА КОНТИНГЕНТА ЗА УЧАСТИЕ В СЪСТАВА НА МНОГОНАЦИОНАЛНАТА БРИГАДА.
2. КОНСТАТАЦИИ ПО СЪСТОЯНИЕТО НА ПОДГОТОВКАТА, РАЗВРЪЩАНЕТО НА МЯСТО И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАДАЧИТЕ В ЗОНАТА ЗА ОТГОВОРНОСТ НА БАТАЛЪОНА.
3. ОЦЕНКА НА СЪБИТИЯТА НЕПОСРЕДСТВЕНО ПРЕДИ ИНЦИДЕНТА, ПО ВРЕМЕ НА САМИЯ ИНЦИДЕНТ И СЛЕД НЕГО.

СЪСТАВ НА КОМИСИЯТА

Председател: Илко Димитров ДИМИТРОВ - заместник-министър на отбраната
Членове:

1. Генерал-лейтенант Атанас Димитров ЗАПРЯНОВ – заместник-началник на ГЩ на БА по ресурсите;
2. Генерал-майор Калчо Танев ТАНЕВ – началник на Главно оперативно управление – ГЩ на БА;
3. Генерал-майор Кирил Иванов ВАСИЛЕВ – Главен инспектор на Министерството на отбраната;
4. Полковник Андон Лефтеров ЛЕФТЕРОВ – директор на дирекция ”Кадрова политика и социална адаптация”.

На основание т. II от МЗ № Р-553 от 30. 12.2003 г. за подпомагане работата на комисията са привлечени следните специалисти:

От Министерството на отбраната и структурите подчинени на министъра на отбраната:

1. Полковник Стефан Тодоров ДЖОРГОВ – дирекция “Кадрова политика и социална адаптация”;
2. Полк. Владимир Миланов КРЪСТЕВ – дирекция “Кадрова политика и социална адаптация”;
3. Нина Николова НИКОЛОВА – дирекция “Правно-нормативна дейност”;
4. Подполковник Севастиян Кирилов ДОБРЕВ – отдел “Връзки с обществеността”;
5. Полковник Милчо Стойчев ПЪТЕЧКОВ – дирекция “Политика по въоръженията и техниката”;
6. Полковник Ради Иванов РАДЕВ – Инспекторат на МО;
7. Полковник Петър Неделчев ТАГАРЕВ доцент в катедра “Разузнавателно-огневи системи” на ВА “Г.С.Раковски”.

От Българската армия

1. Полковник Стойко Христов СТОЙКОВ – Главно оперативно управление – ГЩ на БА;

181

~~За служебно ползване!~~

2. Подполковник Ангел Николов НИКОЛОВ – Главно оперативно управление – ГЩ на БА;
3. Подполковник Валентин Василев НЕДКОВ – Главно оперативно управление – ГЩ на БА;
4. Подполковник Тодор Цонев ДОЧЕВ – Главно оперативно управление – ГЩ на БА;
5. Полковник Георги Димитров КАМЕНОВ – Главно управление МТМО – ГЩ на БА;
6. Подполковник Цветан Тодоров КАМЕНОВ – управление “Планиране на отбраната и въоръжените сили” – ГЩ на БА;
7. Полковник Йван Николов ТРЕНДАФИЛОВ – Главно управление “КИС” – ГЩ на БА.

РАЗДЕЛ I

ВЗЕМАНЕ НА ПОЛИТИЧЕСКО РЕШЕНИЕ И ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА ЗА УЧАСТИЕ НА ПЕХОТЕН БАТАЛЪОН ОТ БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ В СЪСТАВА НА МНОГОНАЦИОНАЛНАТА БРИГАДА В ИРАК

Международният тероризъм, особено след събитията на 11 септември 2001 г., които драстично промениха света, се превърна в една от най-големите заплахи за световния мир и сигурност в началото на ХХI век. Сериозността на заплахата за демократичните ценности, която предизвикаха терористичните атаки и действията на подкрепящите тероризма диктатори, създаде мащабен отпор на международната общност. **Борбата с тероризма** породила безпрецедентно сътрудничество и обединяване на позициите. Българският парламент изрази своята позиция с Декларация от 21 септември 2001 г.

Република България като активен член на ООН (член на Съвета за сигурност през 2002 г. и 2003 г.), фактически съюзник на САЩ и страните - членки на НАТО, продължава активно да участва в борбата с международния тероризъм. По тази причина Р България отговорно изпълнява многократно заявявания външнополитически приоритет за принос към международния мир и сигурност чрез участие на контингенти от въоръжените сили в операциите на ООН, НАТО и ЕС на Балканите, в Ирак, Афганистан, Еритрея-Етиопия и Либерия. С тези контингенти страната изпълнява и друга основна цел – пряко участие във формирането на благоприятна среда за сигурност в регионален и глобален мащаб. Това е активна форма на защита на националните интереси, при която Р България е фактически генератор, а не пасивен консуматор на сигурност.

Законодателната основа – Конституцията на Република България и ЗОВСРБ, регламентираща правомощията на органите на властта относно подготовката и използването на български военни контингенти зад граница, както и политически документи като Военната доктрина, изискват вземането на съответни политически решения от изпълнителната и законодателната власт за непосредствената подготовка на всяка конкретна мисия. Изготвянето на политически решения от този тип се извършва от оторизираните държавни институции с необходимата експертиза, като водещо е Министерството на външните работи. Тези решения се обсъждат и приемат от Министерския съвет, след което, съгласно чл. 84 от Конституцията на Република България, по тях се произнася Народното събрание. Те следват единната политическа логика, която страната ни, като член на демократичната общност, отстоява неотклонно повече от десетилетие. Решенията на българския парламент за изпращане на контингенти зад граница в операцията в Ирак са приети с консенсус. Този консенсус е израз на политическата воля за принос към международния мир и сигурност, от една страна, а от друга, е резултат от добрата координация на усилията на всички институции в държавата при определяне на целта и задачите на мисията.

В края на 2002 г., след направен от САЩ по дипломатически път чрез Министерството на външните работи сондаж за евентуално включване на Р България в операция на антитерористичната коалиция срещу Ирак, беше отчетена и възможността за повдигане и търсене на подходящо решение на въпроса за изплащане или компенсиране на дълга на Ирак към България.

На 7 февруари 2003 г., след като членовете на Съвета за сигурност на ООН категорично декларираха, че иракското сътрудничество по Резолюция 1441 е незадоволително по определените от инспекторите съществени проблеми и че Ирак е бил в сериозно нарушение на съответните резолюции на Съвета за сигурност, българският парламент подкрепи правителственото решение за планиране на евентуална операция в Ирак¹. В съответствие с Декларация на Народното събрание от 21 септември 2001 г. и в отговор на искане, отправено от правителството на САЩ чрез МВнР, българският парламент, като потвърди желанието си за мирно разрешаване на кризата, разреши прелитането и транзитното преминаване на сили на САЩ и други държави от коалицията, базирането на 18 самолета на летище Сарафово и изпращането на български контингент за ядрена, химическа и биологична защита (ЯХБЗ) в съседни на Ирак държави. Беше създаден правителствен кризисен щаб за координиране на действията.

Съвместно с политическите и военните усилия на държавите-участнички в коалиционните сили за разрешаване на кризата в Ирак, Република България пое ангажимент да участва в операцията на територията на съседни на Ирак държави с рота за ЯХБЗ в състав до 150 военнослужещи, като българският контингент бе напълно сглобен, оборудван и подготвен за участие в тази фаза на операцията за

¹ обн. ДВ Бр. 13 от 11.2.2003г.
Есл./4-15/

изпълнение на спасителни и хуманитарни дейности. С министерска заповед ОХ 03 и 07/2003 г. на Българската армия беше възложено сформиранието и подготовката за участие на военен контингент за ЯХБЗ от общо 150 военнослужещи за изпълнение на решението. Съвместно с МВнР и други ведомства започнаха процедури за юридическо осигуряване изпращането на българските военнослужещи. В резултат на бързото развитие на операцията в Ирак и предвид оперативно-стратегически съображения на командването на коалиционните сили не се стигна до изпращане на контингента за изпълнение на мисията, въпреки че значителни финансови средства от бюджета на министерството бяха изразходвани и контингентът беше напълно подготвен.

В декларацията от 28 март 2003 г.² Народното събрание отчете активното включване на Република България в глобалната коалиция за борба с международния тероризъм като израз на провежданата последователна външна държавна политика и одобри действията на правителството по поетите ангажименти.

На 11 април 2003 г. българският парламент одобри решение³ в подкрепа на провеждането на операция на коалиционните сили на територията на Ирак с цел възстановяване на страната след кризисния период и изграждане на общество, основано на принципите на демокрацията. В решението беше отчетено стриктното спазване на политико-юридическата рамка за участие в международната коалиция, защитените национални интереси и се изразява твърдата, принципна позиция на Република България за пряко участие в процеса на превръщане на Ирак в демократична правова държава.

Приключването на активните бойни действия в Ирак и намаляването на риска от използване на бойни отровни вещества доведоха до искането, от страна на командването на коалиционните сили, подготвеният контингент за ЯХБЗ да бъде подменен с пехотна рота. На 9 април 2003 г. посланик Поптодорова информира за отправен призив до държавите от коалицията в най-кратък срок да заявят възможностите си за конкретен принос за следвоенната стабилизация на Ирак. От американска страна, чрез аташетото по отбраната във Вашингтон, постъпи информация № 164, че САЩ биха желали България да се включи във фаза IV с по-разширен състав - пехотен батальон със собствени логистични възможности. ГЩ на БА отчете като възможно участие на български въоръжени сили в такъв формат.

Съветът за сигурност на ООН изрично оторизира с резолюция 1483 от 22 май 2003 г. действията на силите по Глава VII на Устава на ООН и апелира към страните-членки да подпомогнат народа на Ирак в усилията за възстановяване и реформиране на държавата.

Проведени бяха активни преговори и конференции със САЩ и Великобритания в Лондон и впоследствие, през юни, във Варшава по договаряне на

² обн. ДВ Бр. 30 от 01.04.2003г.

³ обн. ДВ бр. 36 от 18.04.2003г.

~~За служебно ползване!~~

многонационални коалиции на желаещи и реално можещи да допринесат със свое участие на територията на Ирак държави. На конференцията в Лондон бе заявено, че участието с малки подразделения не е препоръчително и е отправен призив за участие най-малко с батальон. Създаде се организация на сформирание на международни сили. Започна подготовката и развърщането на въоръжените формирования за следвоенното възстановяване и стабилизиране на Ирак под командването на САЩ, Великобритания и Полша, в четири зони. Страната бе разделена на съответни зони на отговорност, където са разположени войските на коалицията.

Следвайки принципната политика на Република България за участие в следкризисното възстановяване на Ирак, ръководството на Генералния щаб на Българската армия възприе възможността да се включим в следвоенната фаза на операцията “Свобода за Ирак - Стабилизиране и възстановяване” с контингент до 500 души – пехотен батальон, като реална възможност за проверка на боеготовността и оперативните способности на въоръжените сили. Участието в коалиция с много от страните - членки на НАТО, не само способства за повишаване на бойния опит и придобиване на нови познания и умения, но и повишава доверието на партньорите на България, като към близък съюзник. С министерска заповед ОХ 022/08.05.2003 г. започна предварителна подготовка за формиране и осигуряване на военен контингент от Българската армия в състав от пехотен батальон и национален поддържащ елемент.

Политическият процес за дефиниране на националната позиция бе отразен в Решение на Министерския съвет № 372 от 22 май 2003 г. и Решение на Народното събрание от 29 май 2003 г., с което се разрешава изпращането и разполагането на пехотен батальон и отделни военнослужещи на територията на Ирак в състав до 500 военнослужещи. Политическата воля, изразена в решението на Народното събрание, е за “... участие в следвоенното възстановяване и стабилизиране на Ирак...под централното командване на САЩ и командването на Многонационалните съвместни оперативни сили”.

На планираща конференция в Полша българското участие в коалиционните сили официално е заявено от заместник-началник на ГЩ на БА. В изпълнение на горното решение с министерска заповед ОХ 030 от 19 юни 2003 г. започва формирането, подготовката и осигуряването на пехотен батальон от Българската армия и национален щабен поддържащ елемент. Конкретните задачи, които българският батальон получава за изпълнение, са в резултат от извършеното многонационално планиране и заявените национални позиции, възможности и изисквания. Същността и обхватът на това планиране включват два типа основни дейности: от една страна, военнополитически и правни, а от друга – оперативни, тактически и военнотехнически. На българския контингент бе предвидено да се възложат задачи по изпълнение на следвоенни дейности по възстановяване на нормалното функциониране на държавните органи на Ирак и охрана на обекти. Като основна заплаха и елемент от мисията бяха изведени терористичните атаки и

тяхното елиминиране. За изпълнение на задачите българският контингент бе заявен като самостоятелна бойна единица и бе специално подготвен и сформиран на доброволен принцип.

Финансирането на операцията и подготовката на контингента не бе предвидено в бюджета на Министерството на отбраната за 2003 г. Направени бяха разчети за 76 000 000 лева, които трябваше да се осигурят допълнително от държавния бюджет. Предложено бе на Министерския съвет на основание член 34 ал.1 от Закона за устройството на държавния бюджет да приеме Постановление за преструктуриране на държавния бюджет, което е отхвърлено от министъра на финансите.

Конкретната мисия и мандат в Ирак на коалиционните сили от 20 (двадесет) държави под командването на Полша са отразени в Меморандум за разбирателство между министерствата на отбраната на страните, участващи в коалицията, и Министерството на националната отбрана на Република Полша. В него са договорени целта и обхватът на мисията, мандатът на контингента, командването и управлението в рамките на многонационалната дивизия, формирането на група за съвместна координация, приносът на всяка страна от коалицията, финансовите отговорности на страните, начинът за попълване и функциониране на щабове и тяхната поддръжка, логистичната поддръжка на контингентите, юрисдикцията, правилата за използване на оръжията, медицинското, комуникационното и информационното осигуряване и други аспекти на мисията.

Във връзка с Резолюция № 1483 от 22 май 2003 г. на Съвета за сигурност на ООН, Решение на Народното събрание, с което се разреши участието на Република България в четвъртата фаза – “Стабилизиране и възстановяване” на Ирак, и на основание Решение на Министерския съвет № 518 от 24 юли 2003 г. в Полша беше подписан Меморандум за разбирателство, който регламентира конкретните договорености за определяне и разпределяне на отговорностите по съвместното участие на държавите в Многонационалната дивизия (Централен Юг) в рамките на Стабилизиращите сили в Ирак и взаимния принос за съвместно провеждане на операцията.

Меморандумът представлява международен многостранен договор, който с оглед международното право е правната основа и рамка на създадената Многонационална дивизия под полско командване. В него са определени статутът на силите, като подпомагащи временната гражданска администрация, с цел възстановяване и стабилизиране на държавността и изграждането на демократичен Ирак. Определен е мандатът и мисията на силите, които се основават на резолюцията на ООН и международното хуманитарно право. Тероризмът е изведен като основна заплаха за стабилността в Ирак, а операцията за стабилизиране на следвоенен Ирак се характеризира със следните рискови параметри:

- асиметричност в методите и формите на противопоставяне, включително на такива с военни средства;
- нетрадиционна етническа, религиозна и културна среда;

- наличие на големи количества въоръжения, бойни припаси и взривни материали в населението;
- наличие на съпротива с общо ръководство, организация и финансиране;
- негативно настроение на част от населението срещу мироопазващите сили и възприемането им като окупационни войски.

Меморандумът регламентира въпроси относно организационната и командната структура на Дивизията и разпределението на зоните за отговорност. При изпълнение на мисията по поддържане на стабилността и сигурността в Ирак членовете на Дивизията се задължават да запазят своята безпристрастност и да се въздържат от всякакви действия в рамките и при отчитане на съществуващото им право на самозащита. Членовете на българския контингент остават под пълното командване на българския им командир.

Чрез временната гражданска администрация на българските участници се гарантира имунитет срещу местна наказателна, гражданска и административна юрисдикция в Ирак. От своя страна всички членове на Многонационалната дивизия се задължават да уважават законите, които са в сила на територията на Ирак.

Логистиката и финансирането на българското участие се поемат частично от САЩ, на основата на двустранни договорености с Полша, като водеща държава. Задължение на българската страна е изплащането на заплати, осигуровки и обезщетения на военнослужещите и всички останали недоговорени разходи. Това е достатъчна правна гаранция за изпълнение на поетите договорености по Меморандума за разбирателство. Във връзка с това Министерството на отбраната беше официално уведомено от полска страна за разменените между Полша и САЩ дипломатически ноти⁴ относно взаимните им задължения по логистичното осигуряване на силите. Впоследствие Министерството на отбраната на Р България се присъедини⁵ към съществуващото техническо споразумение между министерствата на отбраната на САЩ и Полша, което урежда отговорностите по логистичното осигуряване и на практика служи за основа на Меморандум за разбирателство.

От страна на Министерството на отбраната на Република България Меморандумът беше подписан на 24 юли 2003 г. при условията на параграф 24.2 от него – временно прилагане по чл. 25 от Виенската конвенция за правото на договорите до приключване на националните процедури по влизането му в сила, съгласно текста в т. 2 от решение № 518 на Министерския съвет и с цел осигуряване на възможността за изпълнение на възложените на българския контингент задачи и своевременното прилагане на разпоредбите на многонационалния международен договор.

⁴ № 033 от 25 август и № 034/03 от 28 август 2003г.

⁵ Нота от Полша от 8 септември 2003 г. и от САЩ от 17 септември 2003 г.

187

~~За служебно ползване!~~

С писмо от първия заместник - министър на националната отбрана на Република Полша г-н Януш Земке бяхме информирани, че окончателната дата за влизане в сила на Меморандума е 22 септември 2003 г. Съгласно параграф 24.2 Меморандумът влиза в сила, когато бъде подписан от всички държави участнички.

Предвидена е възможност за уреждане на допълнителни въпроси на основата на двустранни договорености между страните участнички.

Поради военнополитическия си характер и отказ от искове спрямо всички държави участнички при условията, посочени в Раздел 16 от Меморандума за разбирателство, същият беше ратифициран от Народното събрание⁶.

В одобрения от Министерския съвет на Р България проект на Меморандум за разбирателство Съединените американски щати фигурират като страна участничка. САЩ изпълняват произтичащите от Меморандума за разбирателство задължения по осигуряване на Многонационалните сили, които са уредени и в двустранни договорености между американската и полската страна. С нота № 423 от 17.09.2003 г. Посолството на САЩ ни уведоми, че двустранното споразумение между САЩ и Полша служи за основа на Меморандума за разбирателство и това е гаранция за твърдия ангажимент на САЩ към държавите участнички.

С министерска заповед № ОХ-034 от 21.07.2003 г. военнослужещите от Първи пехотен батальон от Българската армия за участие в следвоенното възстановяване и стабилизиране на Ирак бяха назначени на длъжност и командировани, както следва:

- Авангард - на 25.07.2003 г.
- Първа група - на 01.08.2003 г.
- Втора група - на 08.08.2003 г.

РАЗДЕЛ II

ПОДГОТОВКА НА КОНТИНГЕНТА НА ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

За подготовката на контингента на територията на Република България структурите от МО, ГЩ на БА и Гл. щаб на СВ създадоха необходимата организация, в основата на която стояха няколко основни принципа на военната теория и практика.

Основен принцип във военното дело е съобразяване с липсата на универсални средства за едновременно неутрализиране на всички видове опасности. Една част от тях може да се неутрализира чрез технически мерки и екипировка, други опасности се неутрализират с целенасочена бойна подготовка и точно прилагане на опит от сходни ситуации и операции. Съществуват и такива опасности, които не може да бъдат неутрализирани с традиционни военни средства

⁶ ДВ. Бр.114 от 30.12.2003г.
Есл-/4-15/

- на съвременния етап такава заплаха е тероризмът. Друг важен принцип при участието в коалиционни операции, при които разпределението на функции и командване между партньорите в коалицията е предварително регламентирано, е начинът на сформирание и окомплектоване на националните модули с цел максималното запазване на здравето и живота на участниците в тях. Не на последно място е начинът на отчитане на характера на мисията, задачите за нейното изпълнение и съпътстващите ги рискове. Въз основа на анализ и преценка от страна на военното ръководство се определят специфичните задачи с различна степен на риск и на тяхна база се създава организационна структура, извършва се окомплектоване с въоръжение и бойна техника и се провежда специализирана подготовка с цел създаване на необходимите бойни способности.

Подготовката на контингента беше извършена в следната хронология:

Изготвени бяха необходимите заповеди на министъра на отбраната и началника на Гл. щаб на СВ, щат, табел за окомплектоване и програма за подготовка на контингента.

За цялостната организация и провеждането на подготовката бе изготвен "План за формиране, осигуряване, подготовка и изпращане на пехотния батальон", както и "Оперативен план за участие на българския военен контингент в операция за следвоенно възстановяване на Ирак в състава на полската многонационална дивизия в зона юг-център".

Операцията беше подготвена и стартирана в следните в пет фази:

Първа фаза **"Създаване на условия"** - проведена на територията на Република България и включва формирането, подготовката, осигуряването и бойно сглобяване на контингента.

Втора фаза **"Придвижване"** - включва придвижването от Република България и разтоварването в Кувейт.

Трета фаза **"Развърщане"** - включва извършване на марш от Кувейт и съсредоточаване в базите за разполагане.

Четвърта фаза **"Изпълнение на задачите"** – включва смяна на съюзнически контингент и стартиране изпълнението на мисията.

Пета фаза **"Ротация"** – извършена през януари-февруари 2004 г.

Анализ на Първата фаза на операцията "Създаване на условия"

По формирането

На основание получена покана за участие и решение на Народното събрание, обнародвано в ДВ бр.51/03.06.2003 г., е извършен подбор на кандидатите за контингента съгласно МЗ № ОХ-022/08.05.2003 г. и МЗ № ОХ-030/19.06.2003 г.

За попълването на контингента са подадени 753 рапорта, от които след медицинските прегледи годни за мисията остават 557 души, а са се отказали 46 души. След съгласуване със служба "Сигурност - ВП и ВКР" – МО и проведен подбор са предложени длъжности на 495 военнослужещи. Впоследствие се

За служебно ползване!

отказват още 35 души и за района на мисията заминават 460 души с некомплект от 10 военнослужещи.

При анализиране спецификата на климата, релефа и местността в района за изпълнение на задачите в Ирак и с цел повишаване живучестта и оперативните възможности на пехотния батальон в организационно-щатната му структура бяха предвидени специализирани подразделения, като лекопехотни взводове и рота за бойна поддръжка (инженерен взвод, взвод ЯХБЗиЕ, свързочен взвод, взвод огнева поддръжка), рота за логистично осигуряване и обединен медицински пункт. Предвидено е лекопехотните взводове да бъдат попълнени от военнослужещи със специална подготовка. При набирането на контингента тези подразделения бяха попълнени изключително с военнослужещи от 68-ма бригада специални сили – общо 45 човека.

Процесът на формирането е продължил твърде дълго и е отнел от времето за подготовка на контингента. Забавянето произтича главно от тромавата процедура за извършване на медицинските прегледи (денгубата за пътуване от Карлово до София и обратно; капацитетът на ВМА за извършване на цялостен преглед за участие в мисии е около 40 души на ден, което автоматично определя период не по-малко от три седмици; резултатите на всеки кандидат излизат за време от 7 до 10 дена и в много случаи се налага да се извършват повторни изследвания на някои показатели на отделни военнослужещи) и от времето за съгласуване на всеки кандидат със служба “Сигурност – ВП и ВКР” МО.

По подготовката

За провеждане на подготовката на батальона ГлЩ на СВ, като основен организатор, е изготвил две програми. Те включват общо 168 часа подготовка на контингента, проведена за времето от 22.05. до 09.07.2003 г., основно в гарнизоните Мусачево, Белене, Пловдив и Карлово.

При разработването на програмите са използвани материали, постъпващи от служба “Военна информация” и Разузнавателно управление на ГЩ. Програмите са съобразени и с опита на подразделенията, участващи в операции по поддръжане на мира в Афганистан и други мисии, в които участват Сухопътните войски. Съдържанието им отговаря на добитата към момента на подготовката информация за обстоятелствата в Ирак и случващите се събития.

Офицери от командването на батальона, от сухопътните войски и ГЩ, отговарящи за подготовката, са преминали антитерористичен курс, воден от инструктори от ВС на Р Турция във ВА “Г. С. Раковски” през периода 10.02.–14.02.2003 г., и среща с английски офицери, участвали във войната в Ирак, на която същите са споделили своя опит на 03.07.2003 г.

Пред личния състав на батальона са изнесени лекции от представители на ГЩ по въпроси на международно хуманитарно право. За структурата, управлението и комуникациите на терористичната мрежа в Ирак като вероятен модел е изнесена лекция от полковник Зашев от Разузнавателното управление на Есл-/4-15/

ГлЩ – СВ. На военнослужещите е раздаден наръчник за подготовка в ОПМ с допълнение свързано с мисията в Ирак.

Всички въпроси, разгледани в лекцията, впоследствие са влезли в Анекс D към оперативен план № 001.

В хода на подготовката са допуснати някои слабости:

- в програмите за подготовка не е отчетена напълно необходимостта от провеждане на занятия по антитерористична подготовка; не са включени занятия, съответстващи и подпомагащи изпълнението на задачите, възлагани на контингента в съответствие с правилата за поведение в арабския свят (правилата за поведение са получени в края на юли, преди самото заминаване на контингента);

- подготовката на контингента стартира преди осигуряването му с всичко необходимо по щат и табел. Това е създадо затруднения в подготовката и провеждането на занятията;

- в езиковата подготовка на контингента не са включени занятия за придобиване на минимални познания по арабски език.

По осигуряването на контингента с въоръжение, техника и материални средства.

За осигуряването на контингента своевременно бе изготвен табел за попълване с необходимите материални средства (утвърден на 10.05.2003 г. от министъра на отбраната).

При изготвянето на табела е направен задълбочен анализ на мисиите, в които е участвала Българската армия, и опита на държави като САЩ, Великобритания, Полша, Турция и др. В същия е включено всичко необходимо за изпълнението на подобни мисии, като е наблегнато на оборудване с най-модерни и с високи показатели оръжие, боеприпаси, кевларени каски, бронижилетки, очила за нощно виждане и др.

Осигуряването на контингента беше извършвано по две направления – от складовете на КМТО-ГЩ и войските и от Дирекция “Управление на доставките” – МО по централизирана и децентрализирана доставка. Затруднения в това направление представляваха доставките от външни контрагенти, извършвани от Дирекция “Управление на доставките” – МО. В тази връзка Инспекторатът на МО извърши проверка в дирекцията, възложена от заместник-министър на отбраната, резултатите от която показват, че проблемите са следните:

- липса на прецизност от страна на заявителите при изготвяне на заявките по количества и качество на номенклатурите;

- допуснати слабости при извършването на маркетинговото проучване на пазара и своевременното провеждане на процедурите;

- не са взети предвид възможностите за доставка на материални средства, произвеждани от фирми, чиято продукция е приета на въоръжение в БА;

- неprecizen подбор на фирмите доставчици поради изключително кратките срокове за доставка и нужното технологично време за процедурите.

За служебно ползване!

За отстраняване на горепосочените слабости са предприети административни мерки.

По бойното сглобяване

Проведени бяха занятия за сглобяване на отделението, взвода, ротата и батальона, както и тактико - специални учения.

За сглобяването на батальона е проведено тактико - строево занятие, денем на тема "Действие на батальона в зоната за отговорност. Изграждане на система за охрана, свързка и управление. Подготовка и оборудване на система от контролни и наблюдателни постове. Оказване контрол при трафика на хора, стоки и техника. Действие на подразделенията за логистично осигуряване, ЯХБЗ, инженерно и медицинско осигуряване в района на батальона. Действие на групата за бързо реагиране и личния състав на батальона в различни ситуации. Евакуация на ранени".

Освен това е проведено батальонно тактико-специално учение с продължителност 8 часа по тема и учебни въпроси, определени от командира на батальона.

От позицията на времето анализът показва, че проведеното батальонно тактическо учение е отнело време от подготовката на малките подразделения, чиито действия се оказаха основни за изпълнение на задачите в мисията.

Това налага преработване на програмите за подготовка на следващите контингенти.

По сертифицирането на пехотния батальон

Сертифицирането на батальона бе осъществено от комисия, назначена със заповед на началника на ГлЩ на СВ. В своя обобщен доклад комисията посочва, че е констатирала слабост при която "...част от личния състав не познава в пълен обем теорията и практиката за действията при задържане на лица с експлозив (камикадзе) и при опит за проникване в базата с автомобил-бомба". Комисията не е предприела мерки за отстраняване на горепосочената слабост както на територията на Р България, така и в хода на мисията в Ирак. В допълнение докладът е изпратен в 61-ва механизирана бригада, без с него да е запознато старшото звено – ГЩ на БА, за да вземе мерки за отстраняване на посочените слабости по време на мисията в Ирак.

По проведения контрол на подготовката

Със заповед на министъра на отбраната № ОХ 022/08.05.2003 г. е назначена група за ръководство и контрол на подготовката и управлението на контингента по време на мисията, в която се конкретизират основните задачи на тази група. Впоследствие със заповед № ОХ-030/19.06.2003 г. личният състав на групата е подменен, но ръководителят остава един и същ, офицерите от сухопътните войски не са включени в управлението на пехотния батальон.

~~За служебно ползване!~~

Основните задачи на групата са следните:

- да осъществява общо ръководство и постоянен контрол на мисията;
- ежедневно да провежда анализ на обстановката и да го отразява на карта и в дневник за получени и отдадени разпореждания;
- да получава (предава) данни за конфликта, възможни рискове и заплахи за личния състав, за изпълнените задачи, особености на обстановката, местността, климатичните условия и др.;
- да организира логистичната поддръжка;
- ежедневно да изисква информация за изпълнените задачи от батальона;
- групата да има работно място и необходимите документи за ръководство, контрол и помощ на контингента съгласно Наставлението за служба на щабове.

От прегледаните документи се установи, че оперативната група е участвала активно в оперативното планиране на мисията в Полша, България и Ирак, но недостатъчно по време на подготовката и сертифицирането на батальона.

Главно контрол на подготовката е извършван от офицери на сухопътните войски.

Такива проверки са извършени през периодите, както следва: 19–21.05; 28–29.05; 04-05.06 и 26-28.06. Единствено в проверката от 26-28.06. са участвали офицери от Главно оперативно управление на ГЩ – БА, но те не са били включени в оперативната група съгласно заповедта. По време на проверките са били отстранявани всички възникнали слабости по подготовката на място.

Със заповед № ОХ-034/21.07.2003г. е разпоредено ръководството на контингента да се възложи на Генералния щаб чрез началника на Главно оперативно управление на ГЩ–БА и старшия национален представител на БА в Многонационалната дивизия. Комуникацията с контингента е заповядано да се осъществява чрез националния представител, който да докладва ежеседмично за обстановката, а командирът на батальона - ежедневно на националния ни представител и само в извънредни ситуации незабавно на Главно оперативно управление на ГЩ чрез Националния военен команден център. При тази схема на комуникация националното командване остава без информация за изпълняваните задачи от контингента в дните през седмицата. За отстраняването на този недостатък от 01.09.2003 година се въведе ежедневно докладване.

На контингента се заповядва да продължи подготовката си на територията на Ирак за времето от 11.08 до 31.08.2003г. По тази задача няма документи, с които да се установи каква подготовка е провеждал командирът и какъв контрол е осъществен от оперативната група.

Контингентът единствено е получил на 06.08.2003г. от Главното командване във Флорида “Процедури и тактики на пехотния взвод и изводи от войната в Ирак”- на английски език.

Анализ на Втората фаза на операцията “Придвижване”

За служебно ползване!

Анализирайки преписката, водена между Генералния щаб на Българската армия (Главно Оперативно управление - ГЩ) и българския военен контингент в Ирак, хронологията на действията по развърщане и изпълнение на задачите в Ирак е сведена до следните мероприятия и факти:

Транспортирането на личния състав, бойната техника, оръжието, бойните припаси и имуществата до базовите лагери на българския контингент в гр. Кербала, Ирак е било извършено в съответствие с изискванията на:

- Наставление за превозване на войски по железопътен и воден транспорт;
- Наредба № 52 от 18.02.2002 г. за железопътен превоз на военни товари, техника и войски;
- Наставление за провеждане на полетите в БА;
- Наредба № 2 от 1999 г. на Министерството на транспорта и съобщенията относно правилата за полети;
- Наредба № 22 от 1999 г. на Министерството на транспорта и съобщенията за извършване на полети от и до летищата на Р България;
- Заповед на министъра на отбраната № ОХ -146/28.02.2001 г. относно реда за използване на военнотранспортни самолети и вертолети;
- Заповед на министъра на отбраната № ОХ-043/10.09.2003 г., регламентираща осигуряването на въздушен транспорт с военнотранспортен самолет за нуждите на контингента в Ирак;
- заявките за осигуряване на транспорт.

Транспортирането на 1-ви пехотен батальон до района на мисията в Ирак е комбинирано, извършено по въздух, суша и море в съответствие с анекс "S" от Оперативния план № 1 с рег. № 321-394/03.07.2003 г. и във взаимодействие с командването на коалиционните сили. Отговорността за транспортните средства е на 1-ва транспортна агенция от 21-во командване за осигуряване на армията на САЩ в Европа. Транспортирането е извършено с наети от САЩ лицензирани превозвачи за изпълнение на транспортните задачи. Всички съпътстващи дейности около транспортирането на контингента са били национална отговорност. Извършено е застраховане на личния състав и товарите в двете посоки.

Управлението на транспортирането е било възложено на 21-во командване за осигуряване на армията на САЩ в Европа. Същото командване е изпратило в България един офицер и двама сержанти за оказване на помощ, координиране и взаимодействие по натоварването и превозването.

Авангардната група е прехвърлена по въздуха със самолети Ил-76 от летище Пловдив до военния терминал на летище Ал Кувейт на 26.07.2003 г., а на 01.08.2003 г. пристига в зоната за отговорност на контингента в Ирак. Основната група е превозена на 11,12 и 13.08.2003 г. с три полета на самолет Ту-154 от летище Пловдив до Кувейт.

194

За служебно ползване!

Основната част на личния състав и техниката извършва марш от Кувейт до Кербала за времето от 17 до 21.08.2003 г.

Верижната техника от 61 мбр е превозена от Карлово до Бургас с железопътен транспорт. Колесната техника е транспортирана от Карлово до Бургас на собствен ход. Техниката, контейнерите с имуществата и техническата група в състав 15 военнослужещи са превозени от пристанище Бургас до пристанище Шуайба, Кувейт с кораб "Ро-Ро" за времето от 01.08. до 16.08.2003 г.

Извършено е планиране по развърщането на контингента на коалиционно и национално ниво. Това създава възможност за точна стиковка по време и място на броя военнослужещи и количеството товари и дава условия за изпълнение на задълженията от всеки участник в транспортирането.

В изпълнение на Заповед на министъра на отбраната № ОХ-043/10.09.2003 г. към 13.01.2004 г. са изпълнени 6 полета до Ирак от 16-а транспортна авиобаза, както следва: през септември – 1, октомври - 2, ноември - 1, декември - 2 .

Транспортният отдел от КМТО на ГЩ е изготвил план и изпратил свои представители на летищата и пристанищата за осигуряване на всички митнически и гранични дейности. Спазвана е процедурата за заявяване и съгласуване на потребности от транспорт.

Създадената организация по транспортирането, реалното транспортиране до Кувейт и развърщането на батальона в зоната за отговорност в гр. Кербала – Ирак, са преминали успешно и не са възпрепятствали изпълнението на задачите на контингента.

Анализ на Третата фаза на операцията "Развърщане"

След пристигане в пристанище Шуайба, е създадена организация за подготовка на личния състав и техниката за 700 км марш до гр. Кербала. Верижната и инженерната техника са превозени с трайлери, контейнерите - с контейнеровози, които са осигурени от американската страна. Личният състав е извозен с автобуси. Колесната техника, след подготовка във временен лагер, извършва марш на собствен ход. На всяка машина са назначени по двама водачи за марша. Маршът е осъществен в съответствие с плана. В заповяданите срокове 1-ви пехотен батальон заема базите № 1 "Индия" и № 2 "Кило" с изправна техника и боеготов личен състав.

Избиране на районите за разполагане на 1-ви пехотен батальон на територията на Ирак

По време на планиращата конференция, проведена на 02.06.2003 г. във Варшава, като вариант за разполагане на българския батальон е бил приет град Бабил (Вавилон). На 19.06.2003 г. от полска страна е изпратен факс, подписан от генерал Тишкевич в качеството му на командир на Многонационалната дивизия, с информация за промяна на зоната за отговорност и съответно промяна на пункта за

дислокация за българския батальон от Бабил в Кербала. На базата на информацията, получена с факса, е подготвена докладна записка с препоръка за приемане на предложението за нов пункт за дислокация, която е утвърдена от началника на ГЩ. На тази основа е изпратена рекогносцировъчна група със задача за избор на район за разполагане само в района на град Кербала и в изпълнение на т. 4 от Заповед на министъра № ОХ-030/19.06.2003 г., регламентираща завършване цялостната подготовка и изпращане на българския военен контингент в Ирак.

Групата за рекогносцировка на районите за разтоварване и съсредоточаване в Кувейт и района на мисията на българския военен контингент в Ирак е била в състав: ръководител – полк. Валери Христов – зам.-началник на ГлОУ – ГЩ и членове: полк. Панайот Панайотов - старши национален представител на българския военен контингент в Ирак; полк. Пламен Маринов – началник на направление в ГЛУМТМО – ГЩ; полк. Красимир Николов – началник на отдел в КМТО – ГЩ; подп. Цветан Иванов – ст.-пом. началник в ГЛУКИС – ГЩ; подп. Димитър Тодоров – ст.-пом. началник на отдел в ГлОУ – ГЩ; подп. Петко Маринов – командир на пехотния батальон за участие в мисията в Ирак и майор Димитър Караганчев - зам.-командир по логистиката на пехотния батальон. Групата е извършила рекогносцировка за времето от 21 до 29.06.2003 г. В рекогносцировката са участвали представители от следните страни: Полша, САЩ, България, Латвия, Унгария, Украйна, Испания и Словакия.

По информация от Докладна записка⁷ на ръководителя на рекогносцировъчната група – полк. Валери Христов за резултатите от рекогносцировката, на 22.06.2003 г. участвалите групи са транспортирани с военнотранспортен самолет от транзитния лагер на армията на САЩ “Командо” и авиобаза Ал Салем в Кувейт до летище “Ал Кут” в Ирак и впоследствие до щаба на 1 екмп (САЩ) в гр. Бабил (Вавилон), където е било започнало развърщането на щаба на Многонационалната дивизия под командването на Полша, отговорна за зоната Юг - Център.

На 23.06.2003 г. ръководителят на авангардната група на полския щаб подп. Адамчак е изнесъл брифинг и е запознал участниците с основните характеристики на определените от полската страна райони за разполагане на подразделенията от Многонационалната дивизия по провинции. Българската делегация е била настанена в щаба на 3-ти батальон морска пехота (САЩ) в гр. Кербала, провинция Кербала – Ирак. Първоначално се е предвиждало в гр. Кербала да бъдат дислоцирани щабът на полската бригада, полски пехотен батальон, българският пехотен батальон и обслужващите подразделения на бригадата. От 23 до 26.06.2003 г. са били рекогносцирани определените райони за разполагане, участъците за отговорност и маршрутите за патрулиране и придвижване в района на Кербала.

Резултатите от проведената рекогносцировка в зоната за отговорност на пехотния батальон в Кербала са, както следва:

⁷ № 321-393/03.07.2003 г.
Есл-/4-15/

~~За служебно ползване!~~

Оценка на районите за разполагане

В зоната за отговорност на българския контингент в Кербала са били предложени четири основни и два допълнителни района за разполагане. В предложените основни райони към момента на рекогносцировката са били разположени подразделения на 3-ти батальон морска пехота на САЩ. Двата допълнителни района са били новостроящ се университет (необитаем и неподходящ за заемане от нашия контингент) и стадион (зает от подразделение на 3-ти батальон на морската пехота на САЩ, който би следвало да бъде освободен за нуждите на града).

Оценката на подходящите за разполагане райони от гледна точка на сигурност, вода, наличие на ток от градската мрежа и общо състояние е показана в следната таблица:

№	Основни райони	Условия за настаняване									Капацитет за
		Състояние	Функциониране	Центр. градско	Продължителност	Общо състояние	Наличие на оград и	Състояние	Необходимост от ремонт	Личен състав	
1	Училище /база "Индия" /	Добро	Не функционира	Има	18 часа	Много добра	1.5м тухлена	Добро	Нужда е се	250-300	
2	Складов база	Лошо	Няма В и К	Няма	0 часа	Добра	Няма	Лошо	Складови помещения	1200-1500	
3	Хотел	Добро	Не	Има	10-12	Мно-	1.5м	Мн	Нужда	200-250	

4	Бивше военно училище /база "Кило"/	Добро	функциони ра Не функциони ра	Има	18 часа	Мно- го добра	тухл ена 1.5м тухл ена	ого доб ро До бро	е се от малък ремонт Нужда е се	450-500
---	--	-------	--	-----	------------	---------------------	------------------------------------	-------------------------------	---	---------

В продължение на три дена последователно е извършван оглед на всеки един от горепосочените обекти от рекогносцировъчните групи на страните от коалицията. След огледа, на общо съвещание под ръководството на представител от Многонационалната дивизия, са били дискутирани възможните райони за настаняване на отделните контингенти.

В резултат на дълги дискусии и настояване на нашите представители е било взето решение за настаняване на българския контингент в района на училището (база "Индия"), в която към момента на рекогносцировката е разположен щабът на 3-ти батальон морска пехота на САЩ. В база "Кило" е било планирано разполагането на щаба на бригадата и част от полския пехотен батальон. Районът, определен за българския контингент, се намира в близост до централната част на града и има сравнително добри условия за настаняване и живот. Наличната сграда е с капацитет за настаняване до 300 души за продължително време и възможност за разполагане на щаба на батальона. Планирано е било допълнително разширение на дворното място и построяване на 15 дървени бараки за настаняване на 200 души с материали и помощ от американска страна. Районът е позволявал разполагане на личния състав, техниката, имуществата и се е нуждаел от следните допълнителни дейности:

- построяване и доставяне в района на 15 броя дървени бараки за настаняване на 200 души;
- разширение на района, доставяне и монтиране на фортификационни съоръжения;
- доставяне и монтиране на електрически генератор с голяма мощност;
- ремонт и електрифициране на сградата;
- доставка и монтаж на полева столова с цялостно оборудване;
- организация на храненето и битовото осигуряване чрез договориране с фирми и др.

От текста на Докладната записка на полк. Христов става ясно, че за подобряването на битовите условия в района на разполагане на българския контингент са били ангажирани въоръжените сили на САЩ в зоната с горепосочените дейности. Изразено е било уверение, че всички тези дейности ще бъдат извършени след определяне на приоритета им по важност и райони за разполагане във времето от 30 до 60 дена след пристигането на контингента. За Есл-/4-15/

целта се е изисквало до 25 юли 2003 г. да се представят предложения и заявки до CJTF-7 и Многонационалната дивизия. На практика заявките от българска страна са изпратени чрез Централното командване на ВС на САЩ на 9 юли 2003 г. до CJTF-7 и Многонационалната дивизия чрез CENTCOM, Тампа, за осигуряване на имущества, оборудването и услугите в района за настаняване на контингента (дървени бараки за 200 души, електрогенератор с голяма мощност, фортификационно оборудване, ремонт на сградата и др.)⁸

През този преходен период нашият контингент е следвало да се развърне в района след полево оборудване за настаняване и битово осигуряване (палатки-22 - бр. американски и 10 бр. тип УМ, тоалетни, баня, средства за пране и др.). С цел оборудване на мястото за настаняване до пристигане на основната група е било целесъобразно в материалните средства на авангардната група да бъдат включени допълнително строителни материали, по заявка от батальона: мрежа за защита от комари – 300 м², армиран найлон - 300 м² и крушки енергоспестяващи – 200 бр.

Получено е било уверение от американска страна, че с пристигането на нашия контингент ще бъде освободена заетата от тях сграда и част от района. Окончателното решение за разполагането на контингентите е било взето в началото на юли 2003 г., след пристигането в района на мисията на командира на дивизията и командирите на бригади.

Анализ на Четвъртата фаза “Изпълнение на задачите” в зоната за отговорност

Задачите на българския батальон са формулирани в заповед на командира на Многонационалната дивизия от 12 юни 2003 г. В същата заповед са описани и мерките за защита на силите, които се основават на:

- преценката за съществуваща заплаха;
- оценката на слабите страни на собствените войски;
- предприетите контрамерки за защита на собствените войски;
- правилата за поведение за конкретната мисия.

На практика заповедта развива и допълва положения, залегнали в Меморандума за разбирателство, според който на командирите и нациите е предоставена възможност “...да предприемат и прилагат мерки от по-рестриктивна природа по отношение на изискванията за защита на собствените войски”. На командирите, които са в театъра на операцията, са вменени задължения за осигуряване защитата на личен състав, имущество и определени локации. Въз основа на собствената им преценка за степента на заплахата командирите имат право да увеличават или намаляват степента на защитните мерки, както и вида и начина за ползване на оръжията.

⁸ изх. № 3-1-456/09.07.2003 г.
Есл-/4-15/

~~За служебно ползване!~~

Националното ръководство на контингента⁹ е осъществявано от началника на Главно оперативно управление – ГЩ, чрез Националния военен команден център, където се е събираща и анализираща обстановката в Ирак, и чрез Старшия национален представител в многонационалната дивизия - в района на операцията.

Оперативното и тактическото командване на българския военен контингент е осъществявано по командна линия, както следва:

Централно командване на САЩ за операцията в Ирак, щаб на мисията в Багдад под американско командване, Многонационална дивизия под полско командване, полска бригада, български пехотен батальон.

На 26.08.2003 г. в изпълнение на подписания Меморандум за разбирателство между министерствата на отбраната на страните - участнички в коалиционните сили за стабилизиране на Ирак (SFIR), и Министерството на отбраната на Р Полша българският военен контингент е приел зоната си за отговорност от американските сили и е преминал под оперативно командване на командира на полската многонационална дивизия.

Съгласно разработения от щаба на Многонационалната дивизия план за операцията българският пехотен батальон е влязъл в състава на бригада под полско командване. Конкретните задачи за изпълнение по време на мисията са били формулирани в получената на 30.08.2003 г. Оперативна заповед № 002 на полската бригада, под чието оперативно командване е българският батальон. В тази заповед оперативните условия, при които се провежда мисията, се определят, включително "...чужди бойци, терористи и членове на бившия режим представляват най-голямата заплаха за сигурността". По подобен начин са формулирани и оценките на заплахите в анекс А на Меморандума за разбирателство.

В хода на мисията българският военен контингент е изпълнявал следните основни задачи:

- провеждане на операции за поддържане на стабилност и сигурност в зоната си за отговорност;
- провеждане CIMIC (гражданско военно сътрудничество) операции в зоната си за отговорност и в зоната за отговорност на тактическа група "FOX";
- подпомагане цивилната администрация при възстановяване на гражданското управление;
- провеждане на активни действия срещу лоялните на бившия режим партии и групировки в зоната си за отговорност.

За изпълнение на задачите по провеждане на операции за поддържане на стабилност и сигурност и осъществяване на активни действия срещу лоялни на бившия режим партии и групировки в зоната за отговорност, батальонът е извършвал следните дейности:

- осъществяване средно на по 10 патрула в денонощие – пеши и механизирани с по 10 войници за всеки от тях;

⁹ министерска заповед ОХ 034/2003 г.
Есл-/4-15/

За служебно ползване!

- ескортиране на конвои в зоната за отговорност ежедневно от 4 до 6 броя с по 8 войници за всеки;
- изграждане на временни контролни пунктове и постове;
- обучение на личен състав за иракски граждански отбранителен корпус от 28 български военнослужещи. Впоследствие обучаемите практически са започнали съвместно изпълнение на задачи с наши подразделения по патрулиране и конвоиране в зоната за отговорност;
- охрана на двете бази "Индия" и "Кило" от денонощен наряд в състав от 95 военнослужещи.

В хода на изпълнението на тези и допълнително поставени задачи от командването на полската бригада батальонът е задържал хора, оръжие, боеприпаси и техника. При възникване на инциденти (стълкновения, стрелба) е бил претърсван районът съвместно с патрул на коалиционните сили и силите за бързо реагиране от формирования, разположени в близост до района на инцидента¹⁰.

Освен да изпълнява задачи в зоната си за отговорност на командира на българския контингент с разпореждания от командира на националната бригада (269 и 270 и др.) е било разпореждано да изпълнява и задачи по ескортиране на конвои (до гр. Басра, гр. Багдад и др.) извън зоната за отговорност.

През периода от 14 до 18.09.2003 г. със Заповеди №№ 051, 055 и 063 от бригадата на командира на батальона са били поставени допълнителни задачи за изпълнение в зоната за отговорност, по-важна от които е участието в подготовката на специална охрана от иракски доброволци за цивилните ведомства в провинция Кербала.

Общата ангажираност на личния състав от батальона денонощно за изпълнение на тези и други задачи е била 67%.

От момента на встъпване в длъжност "военен губернатор на гр. Кербала" от подполковник Маринов на основание получената на 30.08.2003 г. Оперативна заповед № 002 на полската бригада батальонът е започнал изпълнението на задачи по гражданското военно сътрудничество и подпомагането на цивилната администрация при възстановяване на гражданското управление в зоната за отговорност. В доклад от 04.09.2003 г. командирът на батальона информира националното ръководство кои от задачите като военен губернатор е в състояние да изпълнява и за кои е целесъобразно да бъде потърсено друго решение в рамките на Многонационалната дивизия. Едновременно с това са започнали активни действия за спечелване на взаимно уважение и доверие с представители на местната власт, иракската полиция, неправителствени организации, духовни лидери и др. Били са изградени добри взаимоотношения с командването на националната бригада, американската военна полиция, полската група за подпомагане на местната администрация и представителите на американската администрация, базирани на взаимна коректност, взаимопомощ и разбирателство.

¹⁰ доклад на командира на батальона подполковник Маринов
Есл-/4-15/

За служебно ползване!

Всичко това се е изпълнявало с цел изграждане на стройна система за сигурност в гр. Кербала, бързо следвоенно възстановяване на обществения ред, подобряване на инфраструктурата, функционирането на правната система, образованието, здравеопазването и други сфери на обществения живот.

Командването на батальона е успяло да реализира многобройни строителни проекти за реконструкция, възстановяване и обзавеждане на училища, детски градини, болнични отделения и поликлиники както в гр. Кербала, така и в околните селища. Изпълнявани са задачи по ежедневното предоставяне на храни и хранителни продукти на детски заведения, ученически чанти, учебни помагала и др. на ученици в общините Алхор, Аиа Ал Тамор.

За осъществяване на целенасочената политика за печелене на привърженици сред управляващите в гр. Кербала командирът на батальона е участвал в работни съвещания на градския съвет и решаването на наболелите проблеми по възстановяването на електрозахранването, доставките на бензин, газбол, изкупуването на селскостопанската продукция и др.

По отношение печелене на подкрепата на иракската полиция се е работило за реализирането на многобройни проекти за реконструкция, възстановяване и обзавеждане на полицейските управления в града и околностите.

С действащите в града Асоциации на племенните шейхове се е работило дипломатично и професионално. Основен приоритет е бил създаването на положителни настроения към нашите военнослужещи и приемането им от местното население не като окупатори и врагове, а като контингент за възстановяване на реда и обществения живот.

При работата с коалиционните партньори взаимоотношенията са били професионални и добронамерени.

На 18.09.2003 г., под ръководството на зам.-началника на ГЩ по ресурсите е проведено работно съвещание, на което са анализирани донесенията на старшия национален представител и на командира на батальона за изпълнението на задачите и възникналите проблеми до момента. На него са били обсъдени въпросите по изпълнение на задачите от българския военен контингент и са били направени изводи за структурата, щата, подготовката и екипировката на втория контингент.

Оценката в хода на съвещанието на възможностите на батальона за изпълнение на задачите въз основа на изготвените разчети и предложения от щаба на батальона е била, че на този етап пехотният батальон е в състояние да изпълнява задачите си в заповяданата зона за отговорност.

В хода на съвещанието са били определени и някои проблемни въпроси, както следва:

1. Задълженията и правомощията на командира на пехотния батальон като военен губернатор на провинция Кербала, разписани в Оперативната заповед № 002 на бригадата, не са били конкретизирани. Процедурите за военното управление на провинцията, особено в частта им за разходването на финансовите средства, Есл-/4-15/

202

~~За служебно ползване!~~

както и отношенията между командира на батальона и полския GST (Government Support Team) не са били детайлизирани.

2. Изпълнението на задачата за провеждане на гражданско-военни операции в зоната за отговорност от батальона поради недостатъчните ресурси е било възможно само с помощта на силите и средствата на Многонационалната бригада под полско командване.

3. Поради липсата на достатъчно разузнавателна информация е било затруднено провеждането на активни действия срещу лоялните на бившия режим партии и групировки. Възможностите на батальона да добива разузнавателна информация за дейността на тези партии и групировки са били силно ограничени поради липсата на достатъчно подготвени специалисти, финансови и времеви ресурси.

4. Налице са били известни слабости в координирането на действията между щаба на полската бригада и българския пехотен батальон. Като основна причина за това е била липсата на български щабни офицери в щаба на бригадата.

5. Поради невъзможността от използването на БМП-23 е било затруднено изпълнението на задачите по патрулиране в зоната за отговорност, тъй като веригите на бойните машини не са били оборудвани с гумени тампони.

На основание на изводите от съвещанието, както и на база общата преценка на ситуацията в Ирак, заместник-министър на отбраната е информирал своя полски колега, в качеството му на общ отговорник за дейността на Многонационалната дивизия под полско командване, за следното:

- ефективното участие на българския батальон в провеждането на гражданско-военни операции може да бъде осъществено при взаимодействие и с подкрепата на силите и средствата на Многонационалната бригада под полско командване и съответните структури, осъществяващи поддръжка на местната временна власт (GST);

- българският контингент среща определени трудности при изпълнение на част от задачите си поради липса на достатъчно координация на потока от разузнавателна и оперативна информация, поради което следва да се предвиди възможността от разкриване на нови щабни длъжности за български офицери в щаба на бригадата.

За решаването на възникналите проблеми от командването на Генералния щаб е било изпълнено следното:

- за осигуряване на автомобили за патрулиране и свързочни средства са били изпратени заявки до US CENTCOM;

- с цел подобряване на координацията между пехотния батальон и полската бригада и уточняване на оперативните процедури при изпълнение на поставените пред батальона задачи е било отправено официално предложение до командването на многонационалната дивизия за командироване на двама български офицери в щаба на бригадата;

- за промяна в щата и екипировката на втория контингент, съобразени с изпълняваните задачи, са били набелязани съответните промени.

Съгласно постигнатото споразумение по време на планиращите конференции за участието на български контингент в коалиционните сили за стабилизиране на Ирак е било уточнено снабдяването с материали за устройване на фортификационни съоръжения и заграждения да се извършва чрез изготвяне и изпращане по команден ред на заявка. Видът на заявката е бил разработен съвместно с полските представители. Решено е било исканията по нея да се удовлетворяват от американска и полска страна. Двете нации са определени за водещи по отношение на снабдяването с материали, включително всякакъв вид строителни материали за ремонт на пътища и сгради, оборудване на лагери и фортификационни съоръжения.

Инженерното осигуряване¹¹ се организира от командира на батальона въз основа на решението му и указанията по инженерното осигуряване от старшия командир/началник. При организиране на инженерното осигуряване командирът указва характера, последователността и сроковете на фортификационното оборудване и маскировката на опорните пунктове, или районите за разполагане на подразделенията, основните направления които трябва да се прикрият със заграждения, силите и средствата, които се привличат за изпълнение на задачите по инженерното осигуряване, и реда за използване на собствените и придадени инженерни подразделения.

Охраната и отбраната на районите за дислокация на батальона са изградени в съответствие с инструкциите и указанията на командването на многонационалните сили.

Командирът на българския пехотен батальон е организирал изпълнението на задачата по изграждане на фортификационните съоръжения и заграждения във и около база "Индия" в съответствие с издадените оперативни заповеди на полската бригада, приложените към тях анекси по инженерното осигуряване, а също така и изискванията на Наставлението за действие на пехотния батальон в операции на ООН по поддържане на мира. Системата от фортификационни съоръжения и инженерни заграждения е била усъвършенствана и в резултат на указания на Генералния щаб на Българската армия за допълнително оборудване с бетонни блокове и съоръжения тип "Хеско". Направена е била заявка за това до командването на полската бригада, но поради ограничените възможности за доставка, първоначално са били поставени телени заграждения и е бил устроен ров.

В края на октомври 2003 г., като резултат от анализа на информацията, постъпваща от старшия национален представител, командира на батальона и други разузнавателни източници, от Генералния щаб на БА са били предприети допълнителни мерки за повишаване защитата и безопасността на лагерите за разполагане на българския пехотен батальон. Съгласувано с US CENTCOM са били

¹¹ Вж. глава 9.4., точка 354 от Боен устав на механизирания /танков/ батальон
Есл-/4-15/

~~За служебно ползване!~~

изпратени указания до командира на батальона за изпращане на заявки по командна линия за допълнителна доставка на бетонни заграждения тип "Джърси".

След извършване на терористичното нападение над щаба на италианския контингент с писмо рег. № 202-2766/13.11.2003 г. на Генералния щаб на БА е било поискано от старшия национален представител следното:

1. Да бъде извършена незабавна оценка на безопасността и сигурността на външните и вътрешните параметри на двата лагера с особено внимание на направленията и подстъпите, които може да се използват за извършване на нападение, обстрели и атентати с коли-бомби.

2. Да се вземат всички мерки за осигуряване безопасността на двата лагера, включително да се поставят допълнителни бариери и да се изградят препятствия.

С писмо № 202-2815/19.11.2003 г. на Генералния щаб на БА до старшия национален представител е било поискано командирът на батальона да доложи писмено за извършената оценка на безопасността. След получаване на разузнавателна информация за възможни терористични действия срещу българския военен контингент с писмо рег. № 202-2825/20.11.2003 г. на Генералния щаб на старшия национален представител и командира на батальона е било заповядано да бъдат взети незабавни мерки за подобряване и усилване на пропускателната система на двата лагера.

В свое донесение № 94/20.11.2003 г. командирът на пехотния батальон е докладвал за извършените мероприятия, устроените заграждения и оборудваните фортификационни съоръжения в база "Индия", както следва:

Инженерни заграждения	Необходими /м, бр./	Поставени /м, бр./	% на изпълнение	Оценка /цвет/	Срок за доизграждане
Бодлива тел	375 м	375 м	100	Зелен	-
Заграждения тип "Бруно"	1000 м	900 м	90	Зелен	До 3 дена
Тухлено-бетонна стена	480 м	480 м	100	Зелен	-
Траншеи	250 м	250 м	100	Зелен	-
Бруствер	375 м	375 м	100	Зелен	-
Бетонни бариери тип "Джърси"	21 бр.	21 бр.	100	Зелен	-

205

За служебно ползване!

“Хеско-бастион”	63 бр.	63 бр.	100	Зелен	-
Наблюдателни кули	13 бр.	13 бр.	100	Зелен	-
Прожектори	14 бр.	11 бр.	70	Жълт	-
Допълнителни укрепвания с торбички с пясък	9100 бр.	8100 бр.	80	Жълт	До 7 дена
Телена мрежа	150 м	30 м	20	Сив	До 12 дена
Окоп за самоотбрана	1 бр.	1 бр.	100	Зелен	-
Укритие – открит тип	4 бр.	4 бр.	100	Зелен	-

Легенда за оценка на сигурността:

Зелен цвят – 70 - 100%

Жълт цвят – 70 - 90%

Червен цвят – 50 - 70%

Син цвят – 30 - 50%

Сив цвят – 20 - 30%

Черен цвят – 0 - 20%

Състоянието на фортификационното оборудване и инженерните заграждения на база “Индия” е било инспектирано през периода 27-29.11.2003 г. от комисия, ръководена от заместник-командира на многонационалната дивизия Център-Юг. Сигурността, която те осигуряват, е била оценена на 85%. Съгласно анекс 1 на Заповед № 254/14.11.2003 г. на командира на многонационалната дивизия Център-Юг са били дадени указания за допълнителни мерки, които включват:

- усилване на защитата с бетонни съоръжения пред и около главния вход на базата;
- допълнително подсилване на всички наблюдателни кули с предпазни чувалчета с пясък;
- поставяне на тежко превозно средство като допълнителна преграда на главния вход на база “Индия”;
- изготвяне и разполагане на видими места в района на базата, уголемени план-схеми за охраната и отбраната;
- разполагане върху цялата външна ограда на базата спирала тип “Бруно.”

~~За служебно ползване!~~

В цитираното донесение № 94 командирът на българския контингент е докладвал, че тези допълнителни указания са изпълнени в рамките на 24 часа и на 100%.

В доклад с рег. No 169 от 18.01.2004 г. след събитията по искане на комисията старшият национален представител полк. Панайотов дава своята оценка за състоянието на системата от фортификационни съоръжения и инженерни заграждения и използването на инженерния взвод на българския пехотен батальон за тяхното изграждане и усъвършенстване. Старшият национален представител счита, че въпреки високата оценка на безопасността на защитната система на база "Индия," дадена от командването на многонационалната дивизия, са съществували и някои съществени недостатъци, като:

- непълна оценка на обстановката около базата, подстъпите към нея и непълно изграждане на фортификационни съоръжения;
- неизпълнение в пълен обем на всички указания по защитата и охраната на базата;
- недостатъчно използване на прегради и заграждения за затваряне на всички подстъпи и подходи към базата;
- непълноценно използване на инженерния взвод, неговата техника и свободния от бойни задачи личен състав за изграждане и усъвършенстване на инженерното оборудване около базата.

За осигуряване на пълна физическа защита на личния състав в районите за дислокация е било необходимо изграждането на отбрана в пълен обем съгласно класическите изисквания за нейното организиране и водене, но съществуващите градски условия и усилията на коалицията за постигане на отношения на доверие с местното население не са позволили изпълнението на тези задачи.

По отношение изпълнението на задачите на батальона в зоната за отговорност е извършен анализ на Втората, Третата и Четвъртата фаза на операцията, включващи: придвижване, развърщане и изпълнение на задачите от контингента в състава на многонационалната дивизия юг-център.

Подготовката за изпълнението на придвижването и развърщането започва с изпращането на рекогносцировъчна група от осем души, двама от които са командирът на батальона и заместникът му.

Главният щаб на СВ е разработил оперативен план № 001 за транспортирането, придвижването и развърщането на батальона в зоната за отговорност. В анекс V ясно е подчертано, че защитата на личния състав е първа и основна задача пред командирите, а в анекс VI - по инженерното оборудване ясно и недвусмислено се заповядва базите да се оборудват по всички правила, описани в учебника на ООН при провеждане на мироналагащи операции. С изключение на анекса по инженерното оборудване, не е посочено на базата на кои нормативни документи (УВС, Боеен устав, наставления и др.) трябва да се организират животът в базите, охраната, отбраната, разузнаването, огневата система и др.

207

~~За служебно ползване!~~

От предоставения доклад на командира на батальона за обстановката към 27.12.2003 г. става видно, че службата в базата е организирана като обикновен войсков лагер, с готовност за отразяване на атакуващ противник. В доклада се подчертава, че същият се охранява от караул в състав от осем трисменни поста, а на посочената схема те са шест. Не са предвидени позиции на гранатохвъргачките (РПГ-22, РПГ-7 и СПГ-9) за унищожаване на приближаващи се към лагера различни по вид транспортни средства.

Защитата на северния портал, водещ към вертолетната площадка, не е оборудвана така, както на главния портал на базата. Вратата в оградата е от винкелова конструкция, покрита с ламарина. Пред самата врата не е имало изкоп, както пред останалата част на оградата. Целта е била да се избегне маневрирането на автомобилите при стоварването от американските хеликоптери товари. Този изкоп до деня на инцидента не е бил изкопан.

От схемата за инженерното оборудване не става ясно дали са оборудвани укрития за защита на личния състав от минохвъргачен огън. Не ни бяха показани документи за разполагането на личния състав по помещения, къде са били спалните помещения, канцелариите, стаите за отдых, караулното помещение, помещението на групата за бързо реагиране и др., за да се направи оценка дали са изпълнени изискванията на анекс VI.

В своя доклад командирът на батальона не докладва, че в базата е имало постоянно полско присъствие група от 10 - 15 човека и семейство араби с децата си.

Необходимо е да се посочи, че всички генерали и офицери, които са участвали в извършените инспекции на контингента, са оценили положително оборудването и защитата на базите ни в Ирак.

При анализа на четвъртата фаза от операцията "Изпълнение на задачите" се открояват следните по - важни моменти:

След развърщането на батальона и влизането му в оперативно подчинение на полската бригада командирът получава оперативна заповед № 002, с която му се заповядват задачите за изпълнение по време на мисията в зоната за отговорност. В тази заповед не се поставя задача по извършване на полицейски мероприятия, издирвания, претърсвания, арести на криминални и враждебно настроени елементи към коалиционните сили. С разпореждане № 2465/15.10.2003 г. на ГЛОУ на ГЩ абсолютно се забранява личният състав да се включва в групи на полицейските сили за претърсване на обекти и арест. Впоследствие командирът докладва, че част от подчинените му подразделения са участвали в такива операции при залавянето на местен шейх (дон. 96/23.11.2003г. и в обобщения доклад). От направения преглед на документите не бе установено, че командирът впоследствие е получил такава задача. Няма санкция, с която да се напомни на командира на батальона, че не изпълнява разпореждане № 2465.

Командирът на бригадата е предложил на старшия национален представител от 25.11.2003 г. да прецени необходимостта от предислоциране на батальона в база Есл-/4-15/

208

За служебно ползване!

”Кило” преди извършването на ротацията, като от 18 - 23.12 по голямата част от личния състав на база “Индия” да се дислоцира в база “Кило”. За охрана на база “Индия” се предлага да остане малък брой личен състав, като същевременно се подчертава, че командирът на бригадата настоява за това преместване. С разпореждане № 2855/25.11.2003 г. се иска отново становището на командира на бригадата за разпореждането, което той вече е изразил. Впоследствие не бяха открити документи, разрешаващи на старшия национален представител да предислоцира личния състав срещу коледните празници.

В контингента е установен добър уставен ред и дисциплина. Същевременно от проучените документи става ясно, че командирът на батальона не винаги изпълнява разпорежданията на старшия национален представител, за което има донесение от него. За времето преди атентата на 27.12.2003 г. в батальона са допуснати няколко тежки произшествия, за които не са намерени документи за взети адекватни дисциплинарни мерки от страна на командването на контингента. В анализа на психологическия климат сред личния състав се подчертава, че неадекватната подготовка, за което посочихме по горе, и реалната опасност създават илюзорна увереност за професионална подготвеност, която е необоснована.

От доклада на командира на батальона от събитията от 27.12.2003 година може да се разграничат следните моменти:

- след като разкрива автомобила, часовият на пост № 4 започва незабавно да обстрелва цистерната, след което се включва и часовият на пост № 5. Съгласно доклада около 15 - 20 сек. е времето, за което камионът е изминал разстоянието от около 140 м;

- независимо че е имало съмнение за кола бомба, групата за бързо реагиране е изпратена извън оградата;

- от доклада не става ясно дали са подавени огневите точки, водещи огън от къщите;

- докладът посочва вероятен обстрел с минохвъргачки, едновременно с леко стрелково оръжие, по време на движение на цистерната по посока на лагер “Индия”. Тази информация не е потвърдена от други източници;

- от направения анализ на резултатите от аутопсиите на загиналите става ясно, че липсват наранявания в областта на гърдния кош, от което се прави заключение, че пострадалите са били с бронезилетки, основните поражения са в главата в следствие на ударната вълна от взрива и предизвиканите от нея осколки (стъкла и строителни материали).

Независимо от различията в наличните доклади и разказите на участниците в инцидента, като безспорни факти и такива с голяма степен на достоверност се очертават следните:

- **камионът-бомба е имал в кабината си двама или трима атентатори и един от тях е водил огън със стрелково оръжие по българската база;**

~~За служебно ползване!~~

- **камионът-бомба е преодолел съществуващите заграждения независимо от водения по него масиран огън със стрелково оръжие;**
- **същият практически е достигнал външната тухлена ограда на базата, където е бил взривен, на 7 - 8 метра от основната сграда;**
- **кратерът на мястото на взрива е с размери 8 метра в диаметър.**

РАЗДЕЛ III

АНАЛИЗ НА ИНФОРМАЦИЯТА В ИНТЕРЕС НА ОСИГУРЯВАНЕТО НА КОНТИНГЕНТА ПРЕДИ ИНЦИДЕНТА

За анализа на разузнавателната информация, която е добивана от служба "Военна информация" и други източници, предоставена на съответните ръководни органи, във връзка с осигуряването на българския военен контингент в Ирак, бяха изпълнени следните дейности:

1. Изучаване и анализ на информацията, която е предавана на ръководните лица от държавния апарат и основните ръководни щабове от Българската армия.
2. Проучване на документите, които включват получени доклади и отдадени разпореждания в ГЛОУ на ГЩ относно разузнавателната информация от служба "Военна информация" и другите източници, предоставянето на същата на щаба на българският пехотен батальон в Кербала и националния представител в щаба на международната дивизия, към която е включен българският пехотен батальон.

В хода на работата по тези въпроси бе анализирано съдържанието на един доклад и на тринадесет информации от служба "Военна информация" с поверително съдържание, които са предоставени с номера №№ 347, 354, 431, 435, 438, 446, 450, 455, 461, 467, 473, 477, 504. Тези информации са получавани в периода от 26.08 до 12.12. 2003 г.

В Главно оперативно управление на ГЩ беше проучена явната и поверителната преписка, която е заведена относно подготовката и ръководството на българския контингент и е събрана в пет дела.

От **съдържанието на информацията**, която е предоставена от служба "Военна информация", се вижда, че службата е извършвала дейност по добиване, анализ и разпространение на получената информация в съответствие с нейните функции.

Дейността по добиване на информацията се заключава в събирането на данни за вътрешнополитическата и отчасти за икономическата обстановка в Ирак през посочения период. В тази връзка са предоставени сведения за постепенното развитие на вътрешнополитическите процеси в Ирак и в частност, в района на Кербала. По-конкретно е акцентирано върху процесите на последователното нарастване на конфронтацията между религиозни, политически движения и партии вътре в страната и консолидирането на отделни политически и граждански

движения с определени терористични организации, като “Ал Кайда”, “Движение за иракска съпротива”, “Армията на Ал Махди” (въоръжени формирования към движението на Муктада Ас Садр), привържениците на Саддам Хюсейн, като “Федаините на Саддам” и кюрдската организация “Ансар Ал Ислям”. Давани са данни за нарастващата подкрепа и контактите на ислямските движения с привърженици на партията БААС и увеличаване в тази връзка актовете на въоръжената съпротива (инф. 431/21.10, 450/05.11, 455/07.11, 467/14.11, 504/12.12).

Добити са данни от различни източници за тактическите методи, процедури и техники, които използват терористичните групи (инф. 347/26.08), при изготвянето и използването на импровизирани взривни устройства (ИВУ), които се използват масово от терористите за нанасяне поражение на жива сила от подразделенията на коалиционните сили или за унищожаване на определени комуникации.

Получена е информацията относно предварителните планове за организиране на партизанската война и реда за райониране и ръководство на отделните райони за независима съпротива, като са посочени съответните ръководители (инф. 455/07.11).

Посочена е информацията относно реда за финансиране и снабдяване с оръжие и боеприпаси на членовете на “Ал Кайда” и вътрешноиракските движения и терористични групи, пътищата за прехвърляне на такива от други страни (Афганистан, Пакистан, през Иран) на територията на Ирак, връзката на вътрешните терористични групи с “Ал Кайда” и ислямски организации, най-вече от Саудитска Арабия и Афганистан (инф. 438/23.10).

В информацията има данни за начините на ръководство и принадлежността на ръководните лица от терористите с определени партии, религиозни екстремистки движения и са посочени конкретните водачи на тези движения и групи. Идентифицирана е принадлежността на отделните партии и движения, връзката на бившите специални служби към някои от тях, техните лидери и основните им виждания за бъдещето на Ирак в присъствието на коалиционни сили (инф. 438/23.10, 455/07.11).

Има тясна връзка в информацията между ескалирането на напрежението, появата на нови и консолидирането на съществуващите различни организации и движения, и нарасналата организираност на терористичните актове, което е в унисон с липсата на ефективна централна и местна власт (инф. 473/19.11, 467/14.11, 504/12.12).

Непосредствено преди инцидента част от информацията, които са постъпвали в батальона, са съдържали следните данни:

- инф. 484/18.12.2003 г. – споменава се за операция на сили от “Ал Кайда” до Мусаиб, евентуални атаки по време на празника “Рамадан” и обединяване на Уахабите и Федаините на Саддам по време на Коледа;

- инф. от 20.12.2003 г. – повишаване активността на иранското разузнаване в Ан Наджаф, Ал Хила и Кербала. Планирани са атаки и студентски демонстрации срещу коалиционните сили;

~~За служебно ползване!~~

- инф. от 21.12.2003 г. – възможни са атаки с импровизирани взривни устройства;
- инф. от 22.12.2003 г. – арестувано взривно вещество в Бабил – 50 кг;
- инф. от 22.12.2003 г. – заплаха от терористичен акт срещу коалиционните сили;
- инф. от 26.12.2003 г. – предупреждение за очаквани атаки на важни дати на религиозни празници;

В информацията, посочени по-горе и от другите източници, се посочва и стремежът на привърженици на БААС и членове на терористични организации да се инфилтрират в гражданските служби и в коалиционните сили под различна форма.

От направения по тази дейност анализ може да се направят следните изводи:

- информацията е събирана в резултат на сътрудничество с други разузнавателни служби и собствени източници. Не се посочват конкретно собствените източници, поради което не може да се определи тяхната достоверност;

- доставената информация е предназначена основно за ползване от политическото ръководство на страната, ГЩ на БА и ГЛЩ на СВ. Тя дава възможност да се вземат предварителни решения относно мерки за увеличаване сигурността на българския контингент в Ирак, без да се конкретизират срокове, непосредствен противник, неговия състав и възможности;

- в анализираните доклади не се предлагат конкретни мероприятия по засилване сигурността на българския контингент, което явно е предоставено на оперативното ръководство.

По анализа на информацията. От документите се вижда се, че той е осъществяван в сътрудничество с други служби на съюзническите сили или партньори в тази област, като са ползвани и техните изводи. Една част от анализите са изготвени в самата служба.

От информацията не става ясно какво е сътрудничеството в това направление с щаба на международната дивизия (МНД) на място.

Изводи относно тази дейност:

- обобщените изводи във всяка една информация за съществуващите и предполагаемите опасности за контингента са направени на основата на наличието на потенциални изпълнители на терористични актове по принцип и на резултатите от действително осъществените такива в района на международната дивизия и бригадата, към която е българският пехотен батальон;

- в информацията съществува общо описание на потенциалните заплахи, като политически, религиозни, екстремистки елементи негативно настроени към присъствието на коалиционните сили, в т. ч. и към българския батальон.

По разпространяването на наличната информация. Тази функция на службата се заключава в изготвянето и предоставянето на собствени или на възприети от други служби изводи за развитието на процесите на ескалиране на

За служебно ползване!

заплахите за сигурността на българския контингент в контекста на общите заплахи за коалиционните сили. В конкретния случай потребителите са определени предварително и информацията са предоставени едновременно с един и същ документ, като копия от оригинала.

От списъка на адресатите, на които е изпратена съответната информация се вижда, че същата се предоставя на определени ръководни длъжностни лица във висшите държавни и военни органи, от което се разбира, че те следва да я сведат до потребителите в съответствие с техните правомощия, като формират съответни разпореждания.

В предупрежденията, които са отправени, няма посочени конкретни групи (райони, принадлежност, състояние, въоръженост и прием за действия), съответните райони и обекти на терористични действия, изпълнители и конкретни срокове.

РАЗДЕЛ IV

ОЦЕНКА НА СЪБИТИЯТА ОТ 27 ДО 31 ДЕКЕМВРИ 2003 г.

ОЦЕНКА НА ДЕЙСТВИЯТА НА БАТАЛЪОНА СЛЕД ИНЦИДЕНТА

Анализът на представените документи показва, че командването на батальона незабавно е оповестило за инцидента щаба на многонационалната бригада, база "Кило", американската и местната военни полиция за подкрепление и медицинска евакуация.

Веднага е започнало оказване на първа медицинска помощ на пострадалите в района на базата. След около 12 минути започва въздушната евакуация на ранените в Кербала и Багдад.

Командирът на полската бригада пристига на мястото на инцидента след около 15 – 20 минути. Американските и иракските полицаи във взаимодействие с полските военнослужещи са заели позиции около базата за осигуряване понататъшната евакуация на ранените.

След евакуирането на ранените е започнало предислоцирането на личния състав и техниката в база "Кило".

ИЗВЪРШВАНЕ НА МЕДИЦИНСКАТА ЕВАКУАЦИЯ ОТ ИРАК

След атаката на база "Индия" на 27.12.2003 г. в 12.45 часа първата помощ е оказвана под формата на самопомощ и взаимопомощ с медикаменти от личните превързочни пакети и подръчни средства. Участвали са всички военнослужещи, като най-дейни са били ст. л-т д-р Качамилски и психологът к-н Алексиев. Те са извършвали неотложни мероприятия, като кръвоспиране, освобождаване на дихателните пътища от чужди тела, успокояване на пострадалите. Ранените, които са могли да се движат самостоятелно, са се предвижвали до места, където са могли

да бъдат забелязани. Оттам те са били пренасяни до площадка пред сградата, откъдето се е извършвала евакуацията.

В рамките на 10 минути са пристигнали нашите военнослужещи от база “Кило” с всички налични машини. Продължило е изнасянето на ранените на носилки и оказването на първа помощ на място. Активно се е включил и дошлият медицински състав от база “Кило”, като лекарите Митев, Парашкевов, Колев и Стоянов наред с неотложните медицински дейности са сортирали пострадалите по ред за евакуация и направление.

Евакуацията се е извършвала по земя с наличните транспортни средства – камиони, пикапи, линейки. Освен нашите линейки са участвали полски и иракски линейки. Движението до медицинския пункт на полската логистична база, база “Кило” и иракските болници е било улеснено от ескорт и военна полиция. Районът е бил отцепен. Целта е била ранените да получат квалифицирана медицинска помощ в максимално кратки срокове. Около 30 души са били евакуирани към посочените медицински звена за много кратко време. След оказване на медицинска помощ в иракски болници и нашия медицински пункт ранените са били транспортирани до полската база. За нашите ранени медицинският пункт на полската база се явява основно място за извършване на животоспасяващи манипулации, включително борба с шока и хирургически интервенции. След стабилизиране на състоянието им и подготовка за евакуация по въздух те са били транспортирани с полски и американски хеликоптери до медицинските звена на американски бази в Багдад и района на Мосул (северно от Багдад) и полевата болница на щаба на многонационалните сили в Бабил (Вавилон).

На 29.12.03 четирима тежко ранени са евакуирани с американски санитарен транспорт до американската военна болница в Ландшул, като на двама от тях са направени сложни операции, които са спасили живота им. На 30.12.03 за Ландшул е евакуиран още един тежко ранен. Разпределението на ранените по медицински учреждения на 29.12.03 е, както следва: леко ранени – в медицинския пункт в базата ни “Кило” – 8 военнослужещи, медицинския пункт на полската логистична база – 3, американска полева болница в Багдад – 3, американски медицински пункт в Багдад – 2, медицинския пункт на летището в Багдад – 2, в района на Мосул – 4.

На 29.12.03 посочените ранени са евакуирани за България – 6 лежащи и 16 седящи. До нашия самолет на летището в Багдад те са транспортирани с американски хеликоптери. По време на обратния полет до България за тях се грижи екипът от 4 лекари и 1 сестра. Извършената сортировка улеснява транспортирането им от летище София до Военномедицинска академия с 5 линейки и един автобус. Ранените ни военнослужещи от Германия са транспортирани с наш самолет на 12.01.04. По време на полета медицинска помощ се оказва от м-р д-р Мутафчийски.

КОМАНДВАНЕ И КОМУНИКАЦИИ: ГЩ - КЕРБАЛА

Националното ръководство¹² на контингента се е осъществявало от началника на Главно оперативно управление ГЩ на БА чрез Националния военен команден център, където се е събирала информацията и анализирала обстановката в Ирак. От заключенията на комисията е видно, че установеният модел на командване и управление (съгласно МЗ ОХ 034/2003 г., т. 4.1) е затруднявал информационните потоци в триъгълника: национално ръководство, национален представител, командир на батальона. Допълнителен негативен ефект в модела на командване са оказали противоречията между националния старши представител в многонационалната дивизия и командира на батальона¹³.

Преди инцидента

А. Комуникации с България

За осигуряване на комуникациите на батальона с България същият разполагаше с 5 броя сателитни терминала, работещи в мрежата Inmarsat и 4 броя сателитни телефона Iridium.

Сателитните терминали бяха разпределени за използване, както следва:

- 3 броя в база “Индия”;
- 1 брой в база “Кило”;
- 1 брой в град Бабил, при старшия национален представител.

Сателитните телефони Iridium се използваха по решение на командира на батальона за свързка с патрулите изпълняващи задачи по отдалечени от град Кербала маршрути.

За дублиране на свързката с България е изградена и късовълнова радио свързка, която работи в денонощен режим.

С тези комуникационни средства бяха осигурени открита и засекретена телефонна и факсимилна свързка и криптирано предаване на данни.

На личния състав са осигурени по 30 минути месечно за провеждане на телефонни разговори с техните близки в България и достъп до интернет за обмен на електронна поща.

Б. Комуникационна система за бойно управление на батальона

С щаба на дивизията със сили и средства на Полша е изградена радиорелейна линия от база “Индия”, която осигурява 8 телефонни канала.

От база “Кило” американският контингент е изградил дублираща радиорелейна свързка.

С щатните свързочни средства са изградени КВ и УКВ радиомрежи за бойно управление на батальона и е развърната вътрешната телефонна свързка в лагера.

Между двете бази са осигурени две късовълнови радионаправления, изградени с радиостанции Р - 130(от КЩМ Р-142) и радиостанции “Харис”.

¹² вж. стр. 15
¹³ вж. стр. 23
Есл-/4-15/

~~За служебно ползване!~~

По същия начин е осигурена радио свързка с полицията на град Кербала.

Управлението на патрулите и свързките с контролните пунктове в града се осигуряват с УКВ радиостанции (P-040) и КВ радиостанции "Харис".

На патрулиращите в по - отдалечени маршрути освен това се дават и сателитни телефони Iridium. Подразделенията за охрана на двата лагера се управляват с ръчни радиостанции "Алинко" и PRC-1070.

Освен полагащото се по щат на пехотния батальон допълнително са осигурени:

- 4 броя КИЦМ P-142H с гарантирано електрозахранване и климатична система;
- КВ радиостанция 1 kW тип "Datron" - 2 бр.;
- Ръчни УКВ радиостанции ("Моторола" и "Алинко") - 75 броя;
- Автоматични УКВ радиоретранслатори - 5 броя;
- Ръчни УКВ тактически радиостанции – 100 бр.;
- Носими КВ тактически радиостанции RF 5800 H- 24 бр.;
- Настолни персонални компютри - 10 бр.;
- Лаптопи - 14 бр.;
- Лаптопи с вградени криптиори - 4 бр.;
- Принтери - 10 бр.;
- Скенер - 1 бр.;
- Многофункционални машини (ксерокс, принтер, скенер) - 2бр.
- Мрежови сървър с периферия за LAN мрежа - 1 бр.

Освен това от американците са предоставени допълнително радиостанции, персонални компютри и друго оборудване, в това число 20 броя радиостанции "Харис" - RF 5800V, комплектовани със зарядни устройства, батерии, стационарни и мобилни антени.

Състояние на комуникациите непосредствено след инцидента

В резултат на ударната вълна са повредени антените на трите сателитни терминала и късовълновата радиостанция.

Прекъсната е сателитната и късовълновата радио свързка от база "Индия" с България.

Поради това, че полската комуникационна апаратна е била развърната от южната страна на сградата, тя не е получила поражения и изградените от нея свързки с щаба на дивизията и бригадата са продължили да функционират. По нея е координирана медицинската евакуация, осигурена от полската дивизия и американски хеликоптери.

Непосредствено след атентата управлението се е осъществявало по радио - използвани са каналите на радио – ретранслатора, развърнат в база "Кило" и р/ст р-040.

~~За служебно ползване!~~

Донесение за инцидента е направено от старши националния представител - полковник Панайотов, който се намира в Бабил. Той докладва на дежурния в НВКЦ в 12 часа и 12 минути по сателитната свръзка.

Впоследствие донесения за инцидента са правени от база "Кило" и от заместника на полковник Панайотов - подполковник Ангелов, от град Бабил. От приложената разпечатка на телефона на дежурния по НВКЦ се вижда, че той е провел няколко изходящи разговора с Ирак на 27 декември след инцидента - в 12 часа и 35 минути е говорил с Бабил, а през периода 13,00 до 22,45 часа е провел общо 15 разговора, от които 5 със СНП в Бабил и 10 с база Кило.

Същевременно от разпечатката на проведените изходящи разговори от сателитните терминали се вижда, че длъжностните лица от батальона са провели 19 разговора с дежурния по НВКЦ, от общо проведените на 27 декември 426 изходящи разговора.

След евакуация на ранените е започнала евакуация и на лагера, включително комуникационното оборудване.

Късовълновата радио свръзка е възстановена след преместване на радиостанцията в 14,35 часа на 28 януари 2003 година.

Комуникациите с България са възстановени със същия капацитет, както преди инцидента, на 30 декември 2003 година, когато бяха изпратени два нови сателитни терминала.

В резултат на инцидента са повредени:

- радио-ретранслаторът в база "Индия";
- 4 броя ПК;
- доведен до негодност в един сателитен терминал;
- антени системи на три сателитни терминала;
- хранящи устройства - UPS - 2 бр.;
- ръчни радиостанции Р-040 - 5 броя;
- УКВ радиостанции - PRC 1070 - 6 бр.

РАЗДЕЛ V

ДЕЙСТВИЯ НА РЪКОВОДСТВОТА НА МО И ГЩ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИНЦИДЕНТА И РЕАКЦИИ ОТ СТРАНА НА СРЕДСТВОТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ

27 декември 2003 г.

Около 12.05 ч. (между 13.00 и 13.05 местно време) полковник Панайотов получава доклад за инцидента от майор Узунов, офицер за свръзка с щаба на полската бригада, в чийто състав е българският батальон. Непосредствено след него е докладвал началникът на щаба на батальона подполковник Дачев.

~~За служебно ползване!~~

12,10 ч. Първите съобщения за инцидента идват от Агенция “Франс прес”, която съобщава, че в гр. Кербала се чуват взривове.

12.12 ч. Старшият национален представител полк. Панайотов докладва по телефона в Националния команден център. Отразеното в Работната тетрадка за лични планове на оперативния дежурен е, че преди около 20 мин. е нападнат лагерът в Кербала. Полк. Панайотов е поискал помощ от дивизията и е тръгнал към лагера. Доложил е, че радиовръзката е повредена. Информацията е предадена в 12.22 ч. на заместник-началника на Главно оперативно управление – ГЩ, кап. I-ви ранг Папункьов, който в 12.25 ч. е информирал генерал Колев.

12.20 ч. Полски и други информационни агенции съобщават за нападение над силите на Многонационалната дивизия.

12.30 ч. Помощникът на старшия национален представител подп. Ангелов докладва от база Бабил, че кола цистерна, използвана като бомба, се взривила в 12.45 ч. местно време в район N1. Съобщава за двама тежко ранени, 15 ранени и 25 ранени евакуирани с 2 хеликоптера до логистична база на 10 км. от Кербала. За 10 м. са извършени 3 нападения, атакувано е и кметството. Разпоредено е лагер “Индия” да се премести в район “Кило”.

Информацията е докладвана незабавно в същия ред.

12.50 ч. Полските информационни агенции съобщават за убити и ранени.

Около 13.00 ч. изпълняващия длъжността министър на отбраната Илко Димитров за пръв път получава официална информация за случващото се в гр. Кербала от началника на “Служба военна информация” - МО.

13.00 ч. Полските информационни агенции потвърждават новината за убити и ранени.

Около 13.30 ч. е проведен разговор между господин Илко Димитров и началника на ГЩ на БА.

14.00 ч. Полският говорител на МО полк. Адам Стасински съобщава, че четирима български войници са убити при нападението.

Около 14.20 За министъра на отбраната заедно със зам.-министър Соня Янкулова пристигат в МО.

От 13.10 до 14.30 ч. по телефона в НКЦ се е поддържала непрекъсната връзка с подп. Ангелов.

~~За служебно ползване!~~

14.30 ч. Помощникът на старшия национален представител подп. Ангелов докладва по телефона в НКЦ, че капитан Качорин е убит и много е вероятно да е починал р-к Киров.

14.34 ч. майор Узунов докладва по телефона в НКЦ за 3 убити и 17 ранени. Около 15.00 ч. се провежда съвместно съвещание при началника на ГЩ на БА. След съвещанието са уточнени последните данни за 4-ма убити и 37 ранени.

15.30 ч. Първоначално съобщение от Пресцентъра на МО до всички медии, включващо информация за нападението над коалиционните сили в гр. Кербала и за обявяването на часа за пресконференция на МО.

18.15 ч. Пресконференция в Министерството на отбраната с участието на заместник-министъра на отбраната Илко Димитров и началника на Генералния щаб на Българската армия генерал Никола Колев. Съобщени са имената на четиримата загинали военнослужещи. Същата бе насрочена за 17.30 ч., но е отложена с 45 минути, защото до 17.30 ч. все още не бяха уведомени родителите и близките на загиналите.

След терористичната атака около 12.45 ч. на 27.12.2003 г. няма получени от Кербала **писмени** доклади и информации за обстановката.

28 декември 2003 г.

01.32 ч. получен е първият официален списък с данни за починалите и ранените, който е подписан от подп. Маринов.

07.30 ч. **факс** – Донесение N 50 от ст.национален представител

08.50 ч. **факс** – Донесение N 131 от командира на батальона

11. 00 ч. Организиране на интервю за Българското национално радио на началника на Генералния щаб на Българската армия

12. 15 ч. Излъчване на съобщение до медиите с последни данни за инцидента и състоянието на пострадалите

12.54 ч. **факс** - Доклад на подп. Маринов за унищожените свързочни средства.

14.15 ч. Пресконференция с участието на заместник-министър Илко Димитров и началника на ГЩ на БА генерал Никола Колев в Министерския съвет. Съобщено е за смъртта на майор Саръев.

15.45 ч. Публикуване на телефоните на приемните, в които се оказва специализирана помощ на близките и роднините на военнослужещите в гр. Кербала.

~~За служебно ползване!~~

16.30 ч. **ел. поща** – Писмо на Старшия национален представител полк. Панайотов с програма за посещението на министъра.

16.37 ч. **факс** - Списък на ранените, болниците и нараняванията от пом. ст. национален представител подп. Ангелов.

17.00 ч. Организиране на среща на министъра на отбраната с журналисти (летище София).

20.00ч. Публикуване на списъка на загиналите и пострадалите български военнослужещи в интернет-страницата на МО, непосредствено след обявяването им от Министерския съвет.

21.02 ч. **факс** – Указания на ГЩ за предприемане на допълнителни мерки за безопасност.

29 декември 2003 г.

08.00 ч. Организиране участието на зам.-министър Илко Димитров в сутрешния блок на БТВ.

10.03ч. **факс** – Донесение N 132 и списък на ранените, загиналите с подробни лични данни. - подп. Маринов.

15.00 ч. Излъчено е съобщение до медиите за състоянието на българските военнослужещи, изпратени за лечение в Германия.

15.50 ч. **входяща криптограма** с донесение N 51 на помощника на старшия национален представител подп. Ангелов.

16.43 ч. **факс** - Съболезнователно писмо от командващия дивизията ген. м-р Тишкиевич до министъра на отбраната.

16.56 ч. **факс** - Донесение от подп. Ангелов за уточняване съдбата на р-к Илиан Иванов и нов списък за останалите ранени.

17.06 ч. **факс** - Факс от ГЩ на БА до Кербала. Искане за информация за предстоящата ротация.

20.35 ч. **факс** - Информация от Българското посолство в Германия за състоянието на транспортирането на българските войници. Р-к Борисов все още не е разпознат и фигурира с N T-50.

До 21.00 ч. непрекъснато информиране на СМИ и участие в комисията по подготовка на поклонението.

30 декември 2003 г.

02.00 - 04.00 ч. Организиране на отразяването на посрещането на българските военнослужещи от Ирак (летище София).

~~За служебно ползване!~~

10.51 ч. **факс** Донесение N 133 от подп. Маринов. Списък на загиналите, евакуираните и изпратените за лечение в Германия. Информация за заминаването на р-к Илиян Иванов.

08.00 - 11.30 ч. Организиране на отразяване на поклонението пред тленните останки на загиналите.

12.22 ч. **факс**- Доклад до ВП и ВКР за щетите по имуществото от к-н Борисов и справка за пострадалите и местата, в които са настанени.

13.00 ч. Съобщение до медиите за обстановката в гр. Кербала и публикуване на подробен списък на ранените.
до 17.00 ч. Организиране на книга за съболезнования и кът за поклонение в Информационния център на МО.

31 декември 2003 г.

07.57 ч. **факс** - Донесение N 52 от ст.национален представител за състоянието на българските военнослужещи от гр. Кербала с предложения по сигурността на база "Кило".

10.08 ч. **факс** - Донесение N 134 от подп. Маринов.

11.00 ч. Съобщение за обстановката в гр. Кербала, за изразените съболезнования и за телефоните на приемната, организирана във Военна болница.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ ОТДЕЛНИТЕ РАЗДЕЛИ

По Раздел I

ИЗВОДИ

В светлината на трагичните събития от 27 декември 2003 г. точното изпълнение от всички страни от коалицията на договореностите по меморандума способстваха за успешното отразяване на терористичните атаки, минимизиране на загубите, оказване своевременна помощ и евакуиране на ранените и бързото възстановяване на боеспособността на българския батальон. Следва да се подчертае и стриктното изпълнение от страна на САЩ на поетите ангажменти за логистична поддръжка

на българския контингент в зоната на операцията и организацията за осъществяване на транспортирането по време на ротацията.

За преодоляване на последствията от терористичната атака важна роля изигра своевременната политическа реакция на всички институции в държавата. Независимо от спазването на основните стъпки и процедури при вземането на политически решения за подготовката и изпращането на контингенти извън страната, съществуват и някои проблеми и нерешени въпроси.

Анализът на досегашното участие на Р България в операциите показва, че това е начинът, по който страната значително увеличава своите престиж и влияние, повишава доверието на партньорите и съюзниците и не на последно място издига националното самочувствие. В чисто военен аспект последните няколко години показва, че това е начинът за решаване на въпросите на оперативната съвместимост в реална среда. Всички тези фактори дават основание да приемем предложението за качествен скок на националния принос към усилията на международната общност за борба с предизвикателствата. Необходимо е да се отчита характерът на операцията, който предвижда борба срещу неконвенционален противник – тероризма, както и да се имат предвид способностите за реагиране и елиминиране на асиметрични заплахи, произтичащи от терористични действия. Във връзка с това се открояват следните

ПРЕПОРЪКИ:

1. От особена важност е адекватното и синхронизирано участие на всички държавни институции при вземане на политическо решение за участие в мисии. Все още е недостатъчна ангажираността на другите министерства и ведомства по отношение на подготовката и изпълнението на мисиите с подходящи информационни, дипломатически, икономически, транспортни, културни и други дейности, реализиращи националните интереси в съответния регион. На практика се оказва трудно осъществима цялостна мобилизация на националния ресурс.

2. Не по-малко значимо е всяко конкретно решение, свързано със задгранична мисия на въоръжените сили, да бъде осигурено с целеви бюджетни средства. Те трябва адекватно да отразяват нуждите от съответното оборудване и екипировка, както и да осигуряват подходящо възнаграждение на контингентите. Опитът да се използват бюджетните средства на ведомствата за сметка на вътрешно преразпределение силно затруднява своевременността в подготовката на контингента и нарушава плановостта в работата за текущо осигуряване на други дейности.

Съществуват несъвършенства в действащата в момента законодателна база, които водят до невъзможността бързо да се провеждат процедурите за доставки и поръчки на планираното за мисията материално-техническо осигуряване. Това налага изменения в законодателството.

240

~~За служебно ползване!~~

3. Следва да се анализира нормативната база и възможността за създаване за нуждите на участието в международни операции на специализирани щатни подразделения.

Вътрешноведомствените процедури в Министерството на отбраната и Генералния щаб на Българската армия се нуждаят от актуализация с цел подпомагане дейността по съвременната подготовка на политическите решения, осигуряване на доставките и приемането на въоръжението и техниката.

Военнополитическата дейност, касаеща подготовката и осигуряването на българските контингенти извън страната, е важно условие за успеха на мисиите. Тя се нуждае от постоянно осъвременяване, бърза и адекватна реакция в отговор на провежданите в момента мисии и предстоящите произтичащи от членството ни в НАТО и други международни организации.

По Раздел II

ИЗВОДИ

1. Подготовката на пехотния батальон на територията на Р България независимо че е недостатъчна като продължителност, е организирана правилно и съобразена напълно с провеждащата се мисия в Ирак.

2. Условиата при непосредственото изпълнение на мисията не са позволили провеждането на планова подготовка на батальона, поради което са допускани отделни слабости при изпълнението на задачите.

3. Не е изпълнен в пълен обем оперативен план №001/2003 г. Анекс ЕЕ стр. 2. фаза 3 т. 4 за инженерното оборудване на лагерите.

4. Огневата система за охрана и отбрана на лагерите "Индия" и "Кило" е организирана правилно, без отчитане огневите възможности на намиращите се в щата на батальона БМП-23, СПГ-9, РПГ-7 и РПГ-22.

5. Установените войскови ред и дисциплина са спомогнали да бъде изпълнена целта на мисията. В отделни моменти голямото психическо натоварване и рисковите ситуации са повлияли за допускане на отделни негативни прояви.

6. Изборът на райони за разполагане на българския контингент в Кербала е станал на базата на предоставени за оглед четири основни и два запасни района. В резултат на дискусии и настояване на наши представители, които са били в района на операцията в края на юни 2003 г. със задача за избор на подходящи бази, е било взето решение за настаняване на българския контингент в два района, известни по-късно като "Индия" и "Кило".

7. Районите за разполагане на българския контингент са определени от рекогносцировъчната група на основа предложените им от американските сили използвани дотогава от тях съществуващи инфраструктура и оборудване.

ПРЕПОРЪКИ:

1. След формирането на контингентите и осигуряването им 100% с личен състав, въоръжение, техника и материални средства същите да се подготвят в

241

~~За служебно ползване!~~

отделен център, със собствен команден състав и инструктори, които са участвали в задграничните мисии.

2. Програмите за подготовката да бъдат максимално съобразявани с условията и обстановката на конкретната мисия, с продължителност не по-малка от три месеца, като задължително включва трениране на различни антитерористични техники и умения.

3. Подготовката на личния състав за всяка конкретна мисия да се извършва съобразно спецификата на мисията и особеностите на условията, в които ще се изпълняват задачите. Целесъобразно е тази подготовка да се провежда не от командирите на ротите и взводове, а от подготвени инструктори, които познават особеностите на конкретната мисия. Самите командири на взводове и ротите се нуждаят от обучение.

4. По време на подготовката и провеждането на мисиите, командирите на изпращаните контингенти трябва да създават условия за стриктно спазване изискванията на "Устава за войсковата служба на Въоръжените сили на Република България".

5. ГЩ на БА да формира оперативен щаб, който постоянно да ръководи и контролира контингентите.

6. Да се осигури непрекъснато комуникационно и пощенско обслужване на контингентите със страната.

7. Сертифицирането на следващите контингенти да се извършва от по-старшия щаб, а не от щаба, който организира и провежда подготовката.

8. Инспекциите, които се извършват по време на мисиите, задълбочено да проверяват цялостното състояние, подготовката, оборудването и изпълнението на регламентиращите документи от контингентите.

По раздел III

ИЗВОДИ

1. Информацията е събирана в резултат на сътрудничество с други разузнавателни служби и собствени източници.

2. Направените заключения относно голямата вероятност от нападения над българския контингент дават възможност да се реагира по принцип на степента на заплахата, като е идентифицирана принадлежността на вероятните терористични групи (в широк смисъл) към вероятни национални движения, политически и религиозни групировки.

3. Акцентирането върху голямата вероятност от нападение изисква реакции на командването на българския батальон по нарастване степента на готовност при приближаване на конкретен повод (мюсюлмански и християнски празници) и на търсенето на по-голямо сътрудничество (помощ) със старшия коалиционен щаб.

4. Предупрежденията не дават конкретна информация за решение в тясно определени времеви параметри, като конкретен ден или час.

242

~~За служебно ползване!~~

От документите в ГЩ, ГЛОУ се вижда, че е предоставена информация с разузнавателен и предупредителен характер и от Националния военен команден център (НВКЦ), която е постъпвала по линия на Централното командване в САЩ чрез българския представител в него, както и донесения от националния представител в международната дивизия Център-юг. Някои сведения се дублират с тези, които съществуват в информацията, предоставени от служба "Военна информация".

ПРЕПОРЪКИ:

Необходима е преценка на **реда за достигане на разузнавателна информация** от стратегически, оперативен и тактически мащаб до щаба на батальона и за състава на органите за добиване, анализ и разпространение на разузнавателна информация с цел локализиране на непосредствените заплахи, конкретното време, обекти за нападение и състава на терористичните групи.

По раздел IV

Направеният анализ на документите и действията на личния състав на 27.12.2003 г. позволяват да се направят следните

ИЗВОДИ:

1. Борбата с терористични атаки, особено тези с "коли-бомби" е особено трудна, поради това че те са непредсказуеми по своя характер и не почиват на логиката за водене на класически бойни действия.

2. Охраната и отбраната на базите, където постоянно е разположен българският контингент, включително изградените към тях инженерни съоръжения, **е национална отговорност и пряко задължение на българския командир.** Системата от фортификационни съоръжения и инженерни заграждения е изградена съгласно изискванията на планиращите документи и указанията, дадени от командванията на многонационалната дивизия, полската бригада, ГЩ на БА и решението на командира на батальона.

3. Необходимо е било да се предвиди възможност за максимално ограничаване достъпа на техника към северния вход на база "Индия", изграден от страната на вертолетната площадка.

4. За усъвършенстване на пропускателния режим и подобряване безопасността на контролните пунктове да се изградят автоматизирани бариери "Тежък тип".

5. Личният състав е показал, че притежава необходимата военномедицинска подготовка и практически умения за оказване на самопомощ и взаимопомощ.

6. Медицинските офицери и останалият медицински състав притежават теоретична и практическа подготовка за бързо овладяване на кризисни ситуации.

7. Създадена е необходимата организация за срочно осъществяване на добро взаимодействие с логистичната база на полската мисия (медицинския пункт), американските медицински заведения и иракските болници.

ПРЕПОРЪКИ:

1. За подобряване на медицинската евакуация да се осигурят два съвременни санитарни автомобила, оборудвани с необходимото медицинско и свързочно имущество и съответната защита, пригодни за експлоатация при високи температури и възможност за движение с висока средна скорост.

2. Да се актуализира програмата за психологическа подготовка и психическа устойчивост на контингентите в подготвителния период и по време на мисията.

3. За подготовка на следващите контингенти да се ползва натрупаният опит от медицинската служба по медицинското осигуряване.

По раздел V

Анализирайки действията на МО и ГЩ на БА по предоставянето на информация на обществеността, можем да отбележим следните

ИЗВОДИ:

1. На фона на огромния медиен натиск и наличието на противоречива информация в първите часове непосредствено след инцидента в гр. Кербала на 27.12.2003 г. не бе допусната неадекватна и неточна реакция по отношение информирането на българската общественост. При създалите се обстоятелства единствено възможна бе информационна стратегия на достоверната информация, а не на прибързаното разпространение на непроверени данни.

Въпреки положените усилия, в хода на дейността по предоставяне на информация до обществеността се забелязаха и слабости, свързани с координацията между отделните звена на МО и ГЩ на БА. Най-съществените от тях са:

1. Несвоевременното подаване на информация до кризисния екип на МО в първите часове след инцидента се дължи на технически причини. Ударът е унищожил всички средства за директна комуникация на база "Индия" с България.

2. Инструкцията И-6/389/ от 29.05.2002 г. "За дейността на командирите (началниците) от системата на МО при произшествия и инциденти" не отчита особеностите при инциденти с български контингенти извън територията на страната. Неумението да се подава прецизна първична информация до МО доведе до прецеденти - особено драматична бе постоянно променящата се информация (в кома, клинична смърт до починал) за р-к Илиян Иванов.

3. Липсата на бързо достъпна информация за участниците в мисията бе друг фактор, усложнил дейността. Оказа се, че събирането на данни за загиналите (биография, снимки, адреси, и т. н.) става бавно. Разкриването на приемни и телефони за информация за роднините и близките на пострадалите в известна степен намали натиска.

4. Липсата на щатни офицери за "информация и връзки с обществеността" по места създаде в локалните средства за масова информация впечатления за скритост и потайност, което допълнително усложни обстановката в гарнизоните. По Есл-/4-15/

244

~~За служебно ползване!~~

поделенията по места беше допуснато журналисти и родители да не получат исканата от тях информация с часове поради липсата на щатен оторизиран орган, който да е в състояние да им обърне внимание. Този факт е в разрез с инструкцията АСЕ/НАТО(СРІ), където е отбелязано "...при произшествия и злополуки с военнослужещи официалната информация да се подава от тяхната държава".

ПРЕПОРЪКИ:

1. Да се преработи Инструкцията И-6 от 29.05.2002 г. "За дейността на командирите (началниците) от системата на МО при произшествия и инциденти".
2. Да се определи структура в МО или ГЩ на БА, където да се съхраняват, съгласно съществуващата нормативна база, лични данни и снимки на военнослужещите от втория контингент и реда за получаването им при извънредно произшествие в празничен ден.
3. Да се създаде система за своевременното уведомяване на роднините и близките на ранените.
4. В съединенията на Българската армия да се назначат щатни офицери по "връзки с обществеността".
5. Във втория контингент за Ирак да бъде изпратен офицер за връзки с обществеността.
6. Да бъде създадено и технически оборудвано оперативно видео звено за заснемане, обработка и събиране на визуална информация за действия и обекти, свързани и от значение за мисиите на БА.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ

Военно-техническите параметри на подготовката и участието на български контингент в операцията на коалиционните сили в Ирак, заключенията на комисията могат да бъдат обобщени, както следва:

Наличните факти и данни относно **сформирането и подготовката** на българския контингент, с които комисията се запозна по време на извършената проверка, по същество са достатъчни за формиране на обща оценка за степента на подготовка на същия. Основните трудности и проблеми за етапа на подготовка на контингента са следните:

Участието на национален контингент в състава на коалиция изисква задълбочено познаване целта на мисията, характера на коалицията и основните правила за нейното функциониране, на базата на които се формира националният принос и се изгражда необходимото ниво на оперативна съвместимост. В рамките на сътрудничеството с НАТО Българската армия е в процес на изграждане на сили за участие в международни операции за поддръжка на мира, но в момента **не притежава щатно сформирани, окомплектовани и подготвени експедиционни сили** и/или структури с относителна готовност за участие в операции извън

територията на страната. Поради това преди всяка мисия специално се сформира отделен щат на базата на получен мандат и дефинирана мисия.

Подготовката на батальона, в това число и специалната, е била **несъобразена в пълен обем** с провеждащата се операция в Ирак, с потенциалните заплахи и враждебна среда, характерни за театъра на операцията, както и спецификата на мисията. В допълнение констатирана е и липса на адекватна езикова подготовка на част от военнослужещите от контингента. В тази връзка следва да се отбележи и фактът, че **националната система за прилагане в практиката на поуките от участие в подобни операции не действа достатъчно ефективно и своевременно**. Ако участието до момента на контингенти от Българската армия в операциите на НАТО в Босна и Херцеговина и Косово може да бъде определено като такова с нисък интензитет, то участието в ИСАФ, Афганистан, по много показатели е сходно до ситуацията в Ирак.

От гледна точка на стандарти и процедури за охрана и отбрана на конкретна база би могъл да се ползва и натрупаният опит от участието на българска охранителна рота за охрана на щаба на СФОР – лагер Бутмир в Сараево. Едновременно с отчитане на собствените си грешки и пропуски в подготовката за такъв тип мисия следва да отчетем и факта, че с подобни проблеми се сблъскват и други национални контингенти в Ирак – на САЩ, Италия, Испания и др. За преодоляването на натрупаните негативи освен националните мерки – подбор на подходящи военнослужещи за инструктори, завърнали се от операция, **следва да бъдат предприети спешни мерки за заявяване на помощ от съюзници**¹⁴, които притежават опит в провеждането на такъв вид операции, включително с използването на антитерористични техники. Същата може да варира от обмяна на инструктори и съвместно изготвяне на програми за подготовка до обмяна на практически опит на самия театър на операцията.

Комисията отчита като особено важни комплексния характер и многопластовостта на множеството фактори, които оказват влияние върху дейността на батальона в многонационалната коалиция за стабилизиране и възстановяване на Ирак. Факторите, чието влияние е отчетено при анализа, са свързани с формирането, комплектоването, подготовката, командването и осъществяването на националното ръководство на операцията в съответствие с мандата на мисията, както и с ескалиращата враждебна среда, характеризираща се с асиметричност и непредвидимост на заплахите. Констатираната в международен аспект обща проблематика в подготовката на коалиционните сили при борбата с тероризма и липсата на работещи модели за ефективно реагиране единствено с военни средства налагат извода, **че не може да бъде установена пряка причинно-следствена връзка** между констатираните в доклада пропуски и тежкия вредоносен резултат от терористичния акт на 27 декември 2003 година. При

¹⁴ ГЩ е осъществил контакти с експерти в областта на тероризма от Великобритания, САЩ и Турция относно подготовката, окомплектоването и логистичното осигуряване
Есл-/4-15/

246

~~За служебно ползване!~~

разглеждане на взаимозависимостта на факторите не може да бъде изведено преобладаващото влияние само на един от тях, който да обуслови непротиворечив и категоричен извод относно правилността/неправилността на взетите управленски решения и мерки, отнасящи се до инцидента.

Предвид горното и с оглед отстраняване на констатираните слабости и нарушения в бъдеще комисията предлага настоящия доклад да бъде обсъден на заседание на Съвет по отбраната с цел вземане на конкретни дисциплинарни, законодателни, административни и структурни мерки.

~~За служебно ползване!~~

Отпечатано в 5 екз.

Екз. № 1 - към дело.

Екз. № 2 - Президентство.

Екз. № 3 - Председател на Народното събрание.

Екз. № 4 - Министър-председател.

Екз. № 5 - Канцелария на ГЩ

Размножено в 2 екз.

Копие № 1 -

Копие № 2 -

Отпечатал: Майор Добрил Радославов

09.02.2004 г.

размножено в 1 екз.

да се разпредели в 2 дан. екз.

да се разпредели в 1 екз.

СЪСТАВ НА КОМИСИЯТА

Председател: Заместник-министър на отбраната

06.02.04

[Signature]
_____
(Илко Димитров)

Членове:

1. генерал-лейтенант

[Signature]
_____
(Атанас Запрянов) *06.02.2004г.*

2. генерал-майор

[Signature]
_____
(Калчо Танев)

3. генерал-майор

[Signature]
_____
(Кирил Василев) *06.02.04.*

4. полковник

[Signature]
_____
(Андон Лефтеров)

06.02.2004г.